

R. Simon

1

שְׁחִיקִים: מִגֵּנָה נִגְדוּ בַעֲרוֹ גַחְלֵי־אֵשׁ: יִרְעֵם מִן־שָׁמַיִם יְהוָה וְעֲלִיּוֹן יִתֵּן קוֹלוֹ: וַיִּשְׁלַח חַצִּיִּים וַיְפִיצֵם בְּרַק כְּתִיב וַיִּהְיֶה וַיִּרְאוּ אֶפְיָקֵי יָם וַיִּגְלוּ מִסְדּוֹת תַּבַּל בַּגְּעֵרַת יְהוָה מִנְשֻׁמַת רוּחַ אָפוֹ: יִשְׁלַח מַפְרוֹם יִקְחֵנִי יִמְשְׁנֵנִי מִמַּיִם רַבִּים: יִצְלַנִּי מֵאִיְבֵי עַוְוֵי מִשְׁנֵאֵי כִּי אֲמַצּוּ מִמֶּנִּי: יִקְדַּמְנִי כְּיוֹם אִיְדֵי וַיְהִי יְהוָה מִשְׁעֵן לִי: וַיֵּצֵא לְמַרְחָב אֹתִי יִחְלַצְנִי כִּי־תִפֵּץ בֵּי: וַיִּמְלַנִּי יְהוָה בְּצַדִּיקֹתַי כְּבָר יְדֵי יֹשִׁיב לִי: כִּי שְׁמֵרַתִּי דְרָכֵי יְהוָה וְלֹא רָשַׁעְתִּי מֵאֱלֹהֵי: כִּי כָל־כְּתִיב מִשְׁפָּטוֹ מִשְׁפָּטָיו לִנְגִדִי וְחִקְתּוֹ לֹא־אָסוּר מִמֶּנָּה: וְאֵתִיהָ תָמִים לוֹ וְאִשְׁתַּמְרָה מֵעוֹנֵי: וַיִּשָּׁב יְהוָה לִי בְּצַדִּיקֹתַי כְּבָרִי לִנְגִד עֵינָיו: עַם־חֲסִיד תִּתְחַסֵּד עַם־גִּבּוֹר תָּמִים תִּתְמַם: עַם־גִּבּוֹר תִּתְכַבֵּר וְעַם־עַקֵּשׁ תִּתְפַּל: וְאֶת־עַם עָנִי תוֹשִׁיעַ וְעֵינֶיךָ עַל־רַמִּים תִּשְׁפִּיל: כִּי־אֵתֶה נִירֵי יְהוָה וַיְהוֶה יְצִיָה חֲשָׁפִי: כִּי בָכָה אֲרוּץ גָּרוֹד בְּאֱלֹהֵי אֲדֻלְג־שׂוֹר: הָאֵל תָּמִים דְּרָכּוֹ אִמְרַת יְהוָה צְרוּפָה מִגֵּן הוּא לְכָל הַחַסִּים בּוֹ: כִּי מִ־אֵל מִבְּלַעְדֵי יְהוָה וּמִי צוֹר מִבְּלַעְדֵי אֱלֹהֵינוּ: הָאֵל מְעוֹז חַיִל וַיִּתֵּר תָּמִים כְּתִיב דְּרָכּוֹ דְרָכֵי: מִשׁוּהָ כְּתִיב רַגְלֵי רַגְלֵי כְּאֵילָנוֹת וְעַל בְּמַתִּי יַעֲמִידֵנִי: מִלְּמַד יְדֵי לַמְּלַחְמָה וְנַחַת קִשְׁת־נְחוּשָׁה וְרַעְתִּי: וְתַחֲזֵן לִי מִגֵּן יִשְׁעֶךָ וְעֲנִתְךָ תִּרְבֵּנִי: תִּרְחִיב צַעְדֵי תַחְתָּנִי וְלֹא מְעַדוֹ קִדְסָלִי: אֲרַדְּפָה אִיְבֵי וְאֲשְׁמִידֵם וְלֹא אָשׁוּב עַד־פְּלִתָם: וְאִכְלֵם וְאִמְחָצֵם וְלֹא יִקּוּמוּן וַיִּפְּלוּ תַחַת רַגְלֵי: וְתוֹרְנֵי חַיִל לַמְּלַחְמָה תִּכְרִיעַ קַמִּי תַחְתָּנִי: וְאִיְבֵי תַתָּה לִי עֶרְפָּה מִשְׁנֵאֵי וְאִצְמִיתָם: יִשְׁעוּ וְאִין מוֹשִׁיעַ אֶל־יְהוָה וְלֹא־עֲנִים: וְאִשְׁחַקֵּם בַּעֲפֶר־אֲרָץ בְּמִיט־חֻצוֹת אֲדָקֵם אֲדָקֵם: וְתַפְלִטְנִי מִרִיבֵי עַמִּי תִשְׁמְרֵנִי לְרֹאשׁ גּוֹיִם עִם לֹא־יִדְעֵתִי יַעֲבֹדֵנִי: כִּי־נָכַר יִתְפַּחֲשׂוּ־לִי לְשִׁמוֹעַ אֲזִן יִשְׁמְעוּ לִי: כִּי־נָכַר יִבְּלוּ וַיִּחַגְרוּ מִמִּסְגְּרוֹתָם: חִי־יְהוֶה וּכְרוֹךְ צוּרֵי וַיְרֵם אֱלֹהֵי צוֹר יִשְׁעֵי: הָאֵל הַנִּתָּן נִקְמַת לִי וּמְרִיד עַמִּים תַּחְתָּנִי: וּמוֹצִיאֵי מֵאִיְבֵי וּמְקַמֵי תְרוּמָמֵנִי מֵאִישׁ חַמְסִים תִּצְלַנִּי: עַל־כֵּן אֹדְדֶךָ יְהוָה בְּגוֹיִם וּלְשִׁמּוֹךְ אֲזַמְּרֶךָ: כְּתִיב מִגְדִּיל מִגְדּוֹל יִשׁוּעוֹת מִלְּכּוֹ וְעֵשֶׂה־חֶסֶד לְמִשִּׁיחוֹ לְדוֹד וּלְזֶרְעוֹ עַד־עוֹלָם:

אונקלוס

דברים לג וזאת הברכה

לג וזאת הברכה אשר בך משה איש האלהים את בני ישראל לפני מותו: ב ויאמר יהוה מפיני בא וזרח משעיר למו הופיע מהר פארן ואתה מרבבת קדש מימינו אשרת קרי אש דת למו: ג אף חבב עמים כל קדשיו בידך והם תכו לרגלך ישא מדברתיך:

א וְדָא בְּרַקְתָּא דִּי בְּרִיךְ מֹשֶׁה נִבְיָא דִּי־יָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל קִדְּם מוֹתֵיהּ: ב וַיֹּאמֶר יְיָ מִפִּינִי אֶתְגַּלִּי וְזִהוֹר יִקְרִיָה מִשְׁעִיר אֶתְחַזֵּי לְנָא אֶתְגַּלִּי בְּבִרְתִּיָה מִשׁוּרָא דְפֶאָרָן וְעַמִּיָה רַבְבַת קִדְּשִׁין כְּתִב וַיְמַיְיָה מִגּוֹ אֶשְׁתָּא אֲוִרְתָּא יִהְיֶה לְנָא: ג אֶף חֲבִיבִינוּן לְשִׁבְטֵיָא כָּל קִדְּשׁוֹהֵי בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּגִבּוֹרָא אֶפְקִינוּן

ישא מדברתיך: למו: ג אף חבב עמים כל קדשיו בידך והם תכו לרגלך ישא מדברתיך:

רש"י

(א) וזאת הברכה. לפני מותו. סמוך למיתתו א שאם לא עכשיו אומתו: (ב) ויאמר די פסינו בא. פתח תחלה בשנתו של מקום ואח"כ פתח בלתייהם של ישראל ובשנת שפחה זו יש בו הזכרת וכות לישאל ב וכל זה דרך רזוי הוא כלומר כדלי הס אליו שחמול עליהם ברכה: מפיני בא. יאל לקראתם ג כשנאלו להתייב במחמת הסר עתה היואל להקביל פני כלה שנאמר לקראת האלהים למדנו שאל מנגס: וזרח משעיר למו. שפחה לבני שעיר שיקבלו את המורה ולא ראו הופיע. להס: מורה פארן. שהלך סס ופתח לבני ישמעאל שיקבלו ולא ראו ואתה. לישאל: מרבבות קדש. ועמו מקצת רבנות מלאכי קדש ד ולא כולם ולא רונס ולא כדרך כשר ודס שמראה כל כבוד עשרו ומפארטו כיום חופתו: אש דת. שהיתה כחובה מאלו לפינו כחש שמורה על גבי אש לבנה ה נתן להס בלחמות כחב יד ימינו. ד"א אש דת כחרגונו שנתנה להס תמוך האש: (ג) אף חבב עמים. גס חכה ימירה חכב את השנטיס כל אחד ואחד קריו עם שהני בנימין לבדו

גב ער
14
א.י.י. גאן
א.י.י. גאן
17
110
17

עיקר שפתי חכמים
א ולא זמן רב לפני מיתתו: ב ולכן החמיל בשנה נתינת מורה לישאל ולא בשנה המקום שברא את העולם ודמותו: ג ולכן כתיב משפתי ולא לפיני: ד כי מ"ס של מרבנות הוא מ"ס העגול מקצת מן הכלל: ה והפסוק אש דת ימיינו החמובה כדל יעיש לנו: ו ימפטרס מכו מלשך מוך ו"ש רש"י החוטב כלומר שבלו בנתון: ז כי ל"ט שנתו כמו מן ובלעזת התרגום אלל הוא יעטי מנתין הפסעל וכל מקום הסס:

אלי אמו רמ"ך ואוכ"ך לאר חס"ך - יסונו קאנוב גב וקמא גילג

(2)

ממערבים ואגון מדברין תחות עננה ושליו
 על מימרה: ד אורימא יתב לנא משה
 קסרה יתא לכנשת יעקב: ה וזהו
 כישראל מלקא בהתפשות רישי עמא
 פחדא שבטיא דישראל: ו יחי ראובן לחמי
 עלמא ומותא תנינא לא ימות ויקבלון
 בנדיה אסתנהון במנינהון: ז ודא ליהודה
 ואמר קבל יי עלותיה דיהודה במפקה
 לאגהא קרבא ולעמיה תחבינה לשלם ידוהי
 יעקבן ליה פרענותא מסנאהוי וסעיד מפעלי
 דבבוהי הוי ליה: ח וללוי אמר תמיה
 ואורימא אלבשתא לגבר דאשתכח חסידא
 קדמך די נסיתוהי בנסתא וזהו שלים
 פתגוהוי על מי מצותא ואשתכח מהימן:
 ט דעל אבוהי ועל אמיה לא רחם בד חבו
 מן דינא נאפי אחוהי ובגוהי לא נסיב ארי
 נטרו מסרת מימרה וקיימך לא אשניו:
 י כשרון אליו דילפון דיניך ליעקב
 ואורימך לישראל ישון קטרת בוסמין
 קדמך וגמיד לרעוא על מדבחה: יא ברך
 יי נכסוהי ורפון ידוהי תקבל פרעוא חבד
 חרעא דסנאהוי ודבעלי דבבוהי דלא
 יקומון: יב לבנימין אמר רחיקא דני ישרי
 לרחצן עלוהי יהי מגן עלוהי כל יומא
 ובאריעה השרי שכנתא: יג וליוסף אמר

ד תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב:
 ה ויהי בישרון מלך בהתאסף ראשי עם יחד
 שבטי ישראל: ו יחי ראובן ואל ימת ויהי מתיו
 מספר: ז וזאת ליהודה ויאמר שמע יהוה קול
 יהודה ואל עמו תביאנו ידיו רב לו ועזר מצריו
 תהיה: ח (שני) ה וללוי אמר תמוך ואוריך לאיש
 חסידך אשר נפיתו במסה תריבהו על מי
 מריבה: ט האמר לאביו ולאמו לא ראיתו
 ואת אחיו לא הכיר ואת בנו לא ידע פי שמרו
 אמרתך ובריתך ינצרו: י יורו משפטיך ליעקב
 ותורתך לישראל ישימו קטורה באפך וכליל
 על מזבחתך: יא ברך יהוה חילו ופעל ידיו תרצה
 מחץ מתנים קמיו ומשנאיו מן יקומון: יב
 לבנימין אמר ידוד יהוה ישכן לבטח עליו חפף
 עליו כל היום ויגן כתפיו שכן: יג וליוסף אמר מברכת יהוה

רשי

דבריהם: (ד) תורה. אשר צוה לנו משה מורשה היא לקהלת יעקב אחוזה ולא
 נעזבה: (ה) ויהי. הקב"ה: בישרון מלך. חמיד עול ה מלכותו עליהם.
 בהתאסף. ככל החסדף ראשי משכן אקיסתם: ראשי. כמו כי תשא את ראש
 ראיון אלו ט שאכרם. ד"א בהתאסף בהתאספס יחד כגודיה אחת וכלום נביהם
 י הוא מלכס ולא כשיס ממלוכה נביהם: (ו) יחי ראובן. נ בעולם הזה: וא
 ימות. לעולם הבא שלא חזר לו מעשה בלה. ודדי מתיו בספר. ממנין כמנין
 שאר אחיו דוגמא הוא וז כענין שנאמר ויסכנ את בלה ויהיו בני יעקב שנים
 עשר שלא ינא את המנין: (ז) וזאת ליהודה. סמן יהודה לראונו מפני שניהם
 הדוד על קלקלן שניהם שנאמר אשר חכמים יגידו וגו' להם לנדם וגו' ולא עבר
 ד זר כחוס ועוד פירשו רבוינו שכל מי שנה שהיו ישראל כמדבר היו עממות
 יהודה מתגלגלן בחרון מפני גדיו שקבל עליו שנאמר ותטאחי לאחי כל הימים
 אמר משה מי גרם לראונו שידה ה יהודה וכו': שמע ה' קול יהודה. תפלת
 דוד ואלה ואסא מפני הכושים ויהושפט מפני העמונים ומזקיה מפני אמריב:
 ואר עמו תביאנו. לשלום מפני המלחמה (ק"א מן המלחמה): ידיו רב
 א. יריבו ריבו ויקמו ונקמו: ועזר מצריו תהיה. על יהושפט התפלל על
 מלחמת רמזה גלעד ויעק יהושפט וה' עזרו. ד"א שמע ה' קול יהודה כאן רמו
 כרכה לשמעון מתוך גרמתי של יהודה: ו חפף כשחלקו א"י ועל שמעון מתוך
 גורלו של יהודה שנאמר מחבל בני יהודה נחלת בני שמעון (ומפני מה לא יחד
 לו כרכה בפ"ע שהיה בלבו עליו על מה עשה בשנים כ"ב כגדת חלהים):
 (ד) וישרי אמר. ועל לוי אמר: תמוך ואוריך. כלפי שכינה ה הוא מדבר:
 אשר נפיתו בססה. שלא נתלוננו עם שאר המלעים: תריבהו
 וגו'. ע כמנונו ד"א תריבהו על מי מריבה נשתקפת לו לבא בעליה פ אס

משה אמר שמעו נא המורים צ אהרן ומרים מה עשו: (ט) האומר לאביו
 ולאביו לא ראיתיו. כשטאו בעגל ואמרתי מי לה' אלי נאספו אלי כל בני לוי
 ונניסם להרוג את אחי אמו והוא משראל אז את אחיו מאחז או בן צמו וכן
 עשו וא"ל לפניהם אביו ממם ואחיו מאביו וכן בניו ממש שהיו לויים הם ומשכט
 לוי לא חטא אחד מהם שנאמר כל בני לוי: כי שטרם אמרתך. לא יהיה לך
 ח חלשים אחרים: ובריתך ינצורו. ברית מילה שאומם שגולדו כמדבר של ישראל
 לא מלו את נביהם והם היו מולין ומלין את נביהם (ק"א אותם שגולדו כמדבר
 שישאל לא מלו את נביהם והם היו מולין): (י) יורו משפטיך. ראיון ה אלו
 לכך: ובש"א. ש עולה: (יא) מחץ מתנים קמיו. מחץ קמיו מכת מתנים כענין
 שנאמר ומתניהם חמדי המעד ועל המעוררין על הכהונה אמר כן. ד"א ראה
 שעמדין השמואלי ובניו להלחם עם עובדי כוכבים והתפלל עליהם לפי שהיו
 מועטים י"ב בני השמואלי ואלעזר כנגד כמה רכבות לכך נאמר כך ה' חילו
 ופועל ידיו חרטה: ומשנאיו מן יקומון. מחץ קמיו ומשנאיו מהיות להם תקומה:
 (י) לבנימין אמר. לפי שנכתב לוי נעבודת הקרנות ושל ננימין נענין בית
 המקדש כחלקו סמן זה לזה ח וסמן יוסף אחיו שאף הוא משכן שילה היה
 בניו כחלקו שנאמר וימאס כהאל יוסף וגו' ולפי שנית עולמים חביו משילה לכך
 הקדים בנימין ליוסף: חופף עליו. מכסה אותו ומגן עליו: כל דרוב. לעולם
 משנאיהם ירושלים לא ערחה שכינה במקום אחר: ובין כתפיו שכן. כגובה
 ארצו א היה בית המקדש בניו אלא שנמוך כ"ג אמה מעין עיטם וסס היה
 דעמו של דוד לננומו כדלחא כשמיטת קדשים אמרי נחמי ביה פורחא משום
 דכחיב וצן כמפיו שכן חין לך נאה כבוד יומר כמפיו: (יג) מברכת ה'
 ארצו. שלא היתה כחלת השנטיס אך מלחה כל טוב כאלו של יוסף:

יעקב שפתי הכמרים

ח ולא כן שער ופארן ללא אנו לקבל עול מורה עליהם: ט לומר ברית משנן אקיסתם דרום הם לנכה. לכן כרם ואמר יחי ראובן וגו': י ולפניהם זה קלי בהתאסף למעלה על יחי נסורון חלך: כ ב פי
 לא ימות מימת כרת: ד ולכן לא חוכר אחר לראונו את לי כ לא חפץ להסיר איש מאל רעיו: ח וקיסם הדברים כמסת י"א ע"כ: נ שמע מנונו על שמעון: ט ב פי מורם הכמרים על חופין ואוריך:
 ו דמחרם כמנונו על מי מריבה ומלא נחמן: פ לבא בעליה הוא פירשו על נשתקפת וכמרי כש"כ בפי מקך על והתגלגל עליו: צ ומה וקופים עליהם חיה גם זה שנה הוא ללוי: ק משענו מפני
 כגובה: ד פירוש אחר השתם שהגיד על שטע לוי לכן לראים הם לטורחה: ש עטלה כללי: ת חף כי בנימין היה הנשרי: א ולכן אמר ובין כמפיו שהכמרים נבזיהם מכל האגרים:

אֲרָצוֹ מִמֶּנֶד שָׁמַיִם מִפֶּל וּמִתְהוֹם רִבְצַת תַּחַת:
 וּמִמֶּנֶד תְּבוֹאֹת שָׁמַשׁ וּמִמֶּנֶד גְּרִשׁ יִרְחִים:
 וּמִרְאֵשׁ הַרְרֵי־קָדֶם וּמִמֶּנֶד גְּבֻעוֹת עוֹלָם:
 וּמִמֶּנֶד אֶרֶץ וּמִלְאָה וּרְצוֹן שְׁכֵנֵי סָנָה
 תְּבוֹאֹתָהּ לְרֹאשׁ יוֹסֵף וּלְקִדְקֵד נְזִיר אַחִיו:
 בְּכֹד שׁוֹרֵז הַדָּר לֹא וְקִרְנֵי רֵאִם קִרְנֵי בָּהֶם
 עַמִּים יִנְגַח יַחְדָּו אִפְסֵי־אֶרֶץ וְהֵם רִבְבוֹת
 אִפְרַיִם וְהֵם אֶלְפֵי מְנַשֶּׁה: ם (רביעי) יֵה וּלְזַבּוּלָן
 אָמַר שְׂמַח זְבוּלָן בְּצִאתְךָ וַיִּשְׁשָׁכֶר בְּאַהֲלֵיךָ:
 עַמִּים הֲרֵי־יִקְרְאוּ שֵׁם יוֹבְחָו וּבְחֵי־צַדֵּק כִּי
 שָׁפַע יָמִים יִינָקוּ וְשָׁפְנֵי טְמוּנֵי חוֹל: ם כ וּלְגֵד
 אָמַר בְּרוּךְ מֵרְחִיב גֵּד פְּלִבְיָא שְׁכֵן וְטָרַף זְרוּעַ
 אֶף־קִדְקֵד: כא וַיֵּדָא רֵאשִׁית לֹא כִּי־שֵׁם חֵלְקַת
 מִחֶקֶק סָפוּן וַיִּתָּא רֵאשִׁי עִם צַדִּיקַת יְהוָה עֲשָׂה וּמִשְׁפָּטָיו עִם־יִשְׂרָאֵל: ם

מִבְּרָכָא מִן קָדֶם יֵי אֲרַעִיה עֲבָדָא מִגְּדִינִין
 מִשְׁלָא רְשָׁמִיָא מִלְעֵלָא וּמִמְבֹרְעֵי עֵינָן
 וַיְתְּהוּמִין דְּגִנְדָן מִמְעַמְמֵי אֲרַעָא מִלְרַע:
 יֵד וְעֲבָדָא מִגְּדִינִין וְעֵלְלָן מִיבּוּל שְׁמַשָּׁא
 וְעֲבָדָא מִגְּדִינִין מִרִישׁ יִרְח בִּירַח:
 טו וּמִרִישׁ טוֹרִיָא בְּכִירָא וּמִטוּב רָמָן דְּלָא
 פִּסְקָן: טז וּמִטוּב אֲרַעָא וּמִלְאָה רְעֵי לִיָּה
 דְּשִׁכְנִיָּה בְּשָׁמִיָא וְעַל מִשָּׁה אֲתַגְלִי בְּאֶסְנָא
 יִתְּיָן כָּל אֲלִין לְרִישָׁא דְיוֹסֵף וּלְגִבְרָא פְּרִישָׁא
 דְאַחִיו: ז רַבָּא דְבִנְהֵי זִינָא לִיָּה וּגְבוּרָן
 דְאַתְעֲבִידָא לִיָּה מִקָּדֶם תְּקִפָא וְרוּמָא דִּילִיָּה
 בְּגִבְרַתִּיה עֲמִמִּיָּא יִקְטִיל כְּחָדָא עַד סִפִּי
 אֲרַעָא וְאֲזוּן רְבוּתָא דְבֵית אֶפְרַיִם וְאֲזוּן
 אֶלְפִיָּא דְבֵית מְנַשֶּׁה: יח וּלְזַבּוּלָן אָמַר חֲדֵי
 זְבוּלָן בְּמִשְׁקֵךָ לְאַחְתָּא קִרְבָּא עַל בְּעֵלֵי
 דְבִבְךָ וַיִּשְׁשָׁכֶר בְּמַהְכָּף לְמַעְבַּד זְמַנִּי
 מוֹעֲדֵיָא בִּירוּשָׁלַם: יט שְׁכָטִיָּא דִּישְׂרָאֵל
 לְטוֹר בֵּית מִקְדָּשָׁא יִתְכַפְּשׁוּן תַּמָּן וַיִּכְסָן
 גְּבַסְתָּ קוֹדֶשִׁין לְרַעוּא אֲרִי גְבַסִּי עֲמִמִּיָּא
 יִיכְלוּן וְסִימָא דְמִשְׁמָרָא בְּחֵלָא מִתְּבַלִּיא
 לְהוֹן: כ וּלְגֵד אָמַר בְּרוּךְ אֶפְתִּי לְגֵד
 כְּלִיתָא שְׂרִי וַיִּקְטוּל שְׁלִטוֹנִין עִם מְלָכִין:
 כא וַתִּתְּבַל בְּקִרְבָּתָא דִּילִיָּה אֲרִי תַּמָּן
 בְּאַחְסָנִיָּה מִשָּׁה סִפְרָא רַבָּא דִּישְׂרָאֵל קָבִיר

רשי

ממגד, לשון עדינים ומחוק: ומתהוום, שהתהוום עולה ומלמלה אותה מלמטה אמה
 מולא ככל השבטים ב ברכמו של משה מעין ברכמו של יעקב ג: (יד) וממגד
 תבוואות שמש, שהיתה ארצה פתוחה לחמה ומממקה הפירות: גרש ירחים, יש
 פירות שהלבנה מנשלמן ואלו הן קשואין ודלועין ד"ה גרש ירחים שהלך מגרשה
 ומזיאה ממדש ד למדש: (טז) ובראש הררי קדם, ומזרחה מראשית ביטול
 הפירות שהרריה מתקדימין לבכר ביטול פירותיהם. ד"ה מגיד שקדמה בראשן
 ה לשאר הרים: גבעות עולם, גבעות העושות פירות לעולם ואין סוסקות מעולר
 הגשמים: (טז) ורצון שוכני בגד, כמו שוכן סנה ומהא ארצה מזרחה מרענו
 ונחם רוח של הקב"ה הנגלה עלי החלה בסנה: רצון, נחם רוח ושיים וכן כל רצון
 שבמקרא, תבוואתה, ברכה זו לראש יוסף: גזיר אחיו, שהופרש מאחיו במזכרתו:
 (יז) בכור שורו, יש בכור שהוא לשון גדולה ומלכות שנאמר אף אני בכור אמתו
 וכן בני בכורי ישראל, בכור, מלך היואל ממנו והוא יהושע: שורו, שכמו קשה
 כשור לכבוש כמה מלכים: הדר לו, נחון לו שנאמר ונחמה מהודך עליו: וקרני
 ראם קרניו, שור כמו קשה ואין קרניו גאות אבל ראם קרניו גאות ואין כמו קשה
 נחן ליהושע כמו של שור ויחי קרני ראם: אפסי ארץ, שלשים ואחד מלכים אפשר
 שכולם מא"י היו ו אלא אין לך כל מלך ושלטון שלא קנה לו פלטרין ואחזה בא"י
 שהשונה לכולם היא שנאמר נחמה בני זכאות ו גוים: והם רבבות אפרים, אותם
 המנוגסים הם הרבבות שהרג יהושע שנה מאפרים: והם אלפי מנשה, הם
 האלפים שהרג גדעון במדין שנאמר ונחם וללמונע בקרקר וגו': (יח) ולזבולן
 אמר, אלו ה' שבטים שברך באחרונה וזבולן גד וזן ונפתלי ואשר כפל שמותיהם
 לחוקם ולהגדירם לפי שהיו חלשים שכל השבטים הם הם שהולך יוסף לפני פריה
 שנאמר ומקנה אחיו לקח מנשה אנשים לפי שנראים חלשים ולא ישים אותם לו פריה
 מלחמתו: שמח וזבולן בצאתך ויששכר באהליך, וזבולן ח וששכר כמו
 שומפוח וזבולן לחוף ימים ישכון יואל לפרקמטיא בפסיעות ומשכר ונחמן למך פיו
 של יששכר והם יושבים ועוסקים במורה לפיכך הקדים וזבולן ליששכר שחורמו של

יששכר ע"י וזבולן היתה: שמח וזבולן בצאתך, הללם כנאמן למחורה:
 ויששכר, הללם בישיבת אהלך למורה ליטב ולעבר שנים ולקבוע חדשים כמו שנאמר
 ומנני יששכר יודעי בינה לעמים ראשיהם מאחים ראשי סנהדרין היו עוסקים בכך,
 ועל פי קביעת עמיהם ועיבוריהם: (יט) עמים, של שבטי ישראל: הר יקראו, להר
 המוריה יאספו, ם כל אסיפה ע"י קריאה היא וחס ינחמו בגלים וזמי זדק: כי
 שפע ימים יינקו, יששכר וזבולן והוא להם פנאי לעסוק בחורם: וששכר טמוני
 חוז, כסוי טמוני חול ערית ו חלון וזכוכית לננה היואלים מן הים ומן החול
 ונחלקו על יששכר וזבולן היה כמ"ט נמשכת מגילה וזבולן עם חרף נפשו לחזק
 משום דנפתלי על מרומי עדה והיה מתרעם וזבולן על חלקו לאחי נחם עדות וכרמים
 וכר: וששכר, לשון כסוי כמו שנאמר ויספון את היות, וספון בחרח ותרגמו
 כ ומטלל בכיווי (ס"א בכסוי) ארזא, ד"ה עמים הר יקראו ע"י פרקמטיא של
 וזבולן חגרי עובדי כוכבים באים אל ארצו והוא עומד על הספר והם אומרים הואיל
 ונצטרטנו עד כאן נלך עד ירושלים ונראה מה יראהה של אומה זו ומה מעשיה והם
 רואים כל ישראל עובדים לאלוה אחד ואוכלים מאכל אחד לפי שהעובדי כוכבים אלוהו
 של זה לא כאלוהו של זה ומאכלו של זה לא כמאכלו של זה ומתגירין עם שנאמר
 שם ינחמו וזמי זדק: כי שפע ימים יינקו, וזבולן ויששכר הים נחון להם ממון
 בשפע: (כ) ברוך מרחיב גד, מלמד שהיה חסומם של גד מרחיב והולך כלפי מורת:
 כלביא שכן, לפי שהיה קמוץ לספר ד לפיכך נמשל כחירותו של הסמוכים לספר
 זכרים להיות גבורים: וטרף זרוע אף קדקד, הרזוגיה היו ימכרין חומרים הראש
 עם הזרוע בזכה אחת: (כא) וירא ראשית לו, ראה ליעול לו חלק נחלק קימוץ
 ועוג שהיא ראשית כבוש הארץ: כי שם חלקת, כי ידע אשר הם נחמלמו חלקת
 שדה קבורת מחוקק והוא משה: בן שם חלקת, אומה חלקה ספונה וטמונה מכל כריה
 שנאמר ולא ידע איש את קבורתו: ויתא, גד: ראשי עם, הם היו הולכים לפני
 החלק ככבוש הארץ לפי שהיו גבורים וכה"ל חלוצים תעבדו לפני אחיכם וגו': צדקת
 ה' עשה, שהאמינו דכריהם ושמרו הנעמחם לעבור את הירדן עד שבכשו וחלקו.

עיקר שפתי חכמים

ב ובכרת יעקב כתיב ברכות שמים מעל ובכרת תפח והוא כדלוי הסי' כי התהום עולה למעלה וכן ויחבר האל: ג האי ד"ה ט"ס הוא: ד ולכן כתיב ויחסי בליר ולא ירה בלוי: ה וכן היה
 קדמה בכריה קדמה ג"כ בהשגחה ה' עליה: ו סי' דהא ח"י הוא בן ד' חמית פסח על ד' חמית פסח ואין חיל בקרנה (לא מנחם) ז סי' ונלה מנחה אשר תמרו אותה גוים: זז זה הוא היעם למה
 הקדים וזבולן לפני יששכר: ט סי' לבגל: י הוא שם דג הנקרא טונית: י ב סי' מכסה הקורות בחורם: ל פי לבגל האפרים לכן זכרים להיות גבורים לקום כנגדם:

(חמישי) כב וּלְדָן אָמַר דִּן גֹּדַר אַרְיָה יִזְנַק מִן־הַבָּשָׂן:
 כג וּלְנַפְתָּלִי אָמַר נַפְתָּלִי שִׁבְעַ רְצוֹן וּמְלֵא בְרַכַּת
 יְהוָה יִם וְדָרוֹם יִרְשֶׁה: ם כד וְלֵאשֶׁר אָמַר בְּרוּךְ
 מִבָּנִים אֲשֶׁר יְהִי רְצוֹי אָחִיו וּמַבְל בַּשָּׁמֶן רִגְלוֹ:
 כה בְּרוּל וּנְחֻשֶׁת מְנַעֲלָךְ וּכְיֹמֶיךָ דְבִבְאָךְ: וכו אין כאלו
 יִשְׂרוּן רַכֵּב שָׁמַיִם בַּעֲזָרָךְ וּבְגֵאוֹתוֹ שְׁחָקִים: ל
 (שישי) כז מְעַנֶּה אֱלֹהֵי קָדָם וּמִתַּחַת זֹרַעַת עוֹלָם
 וַיִּגְרַשׁ מִפְּנֵיךָ אוֹיֵב וַיֹּאמֶר הַשְּׂמֹד: כח וַיִּשְׁכֹּן
 יִשְׂרָאֵל בְּטַח בְּרֹדְד עֵין יַעֲקֹב אֶל־אֶרֶץ דִּגְן וְתִירוֹשׁ
 אֶף־שָׁמֶיךָ יַעֲרֹפ־טָל: כט אֲשֶׁר־יִשְׂרָאֵל מִי כְמוֹךָ
 עִם נוֹשֵׁעַ בִּיהוָה מִגֵּן עֲזָרָךְ וְאֲשֶׁר־חָרַב גְּאוֹתָךְ
 וַיִּבְחָשׁוּ אֵיבֶיךָ לָךְ וְאַתָּה עַל־בְּמוֹתֵימוֹ תִּדְרֹךְ: ם
 (שביעי) לד א וַיַּעַל מֹשֶׁה מֵעֶרְבַת מוֹאָב אֶל־הַר נֹבֹו רֹאשׁ הַפְּסָגָה
 אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי יַרְחוֹ וַיִּרְאֶהוּ יְהוָה אֶת־כָּל־הָאָרֶץ אֶת־הַגִּלְעָד עַד־דִּין:

והוא נפק ועל ברשי עמא זכון קדם יי עבד
 ודינהוי עם ישראל: כב ולדן אמר דין
 מקיף בגור ארצו ארעיה שתיא מן נחלא
 דנגדן מן מתנן: כג ולנפתלי אמר נפתלי
 שבע רצון ומלי ברצון מן קדם יי מערב ים
 גגוסר ודרומא ירת: כד ול אשר אמר ברוך
 מברכת בניא אשר יהי רצון ויהי רצון
 ויתרבי בתפוקי מלכין: כה תקיף כפרןלא
 ונתשא מותך וקיומי עולמתך תקפך:
 כו לית אלה כאלהא דישראל דשכנתיה
 בשמיא כסעךך ותקפיה בשמי שמיא:
 כז מדור אלהא די מלקדמין במימריה
 מתעבד עלמא ותרין מקדמך סגאה ואמר
 שצי: כח וישרא ישראל לרחצן פלחודיה
 קצין ברקתא וברכונן יעקב אבוהון לארעא
 עברא עבור וקמר אף שמיא דעלוהון
 לשמשון בטלא: כט טובך ישראל לית
 דקותך עמא דסרקנה מן קדם יי מקיף
 כסעךך ודמן קדמיה נצחון גברותך
 ויברכין סגאך לך ואת על פריקת צנארי
 מלכיהון תדרך: א וסלק משה ממישרא
 דמואב לטורא דנבו ריש רמתא די על אפי

רשי

דואניס זכיס ומתמוטעיס. ד"א וכימך דכאך וכימך שהס טובים לך כמנין יומך
 ק כל הימים אשר אחס עושים רעו של מקום יהיו דכאך של הארצות דובואות
 כסף והבז לא"י שהאס מבורכת בפירות וכל הארצות מתפרנסות הימנה וממשיכות
 לה כספס והבס אשקלונ"ט הכסף וההבז כלה מהס שהס מויבות אוחו לארצס:
 (כו) אין בא"י ישראל. דע לך ישרון שאין כאל בכל אלהי העובדי כוכבים ולא כוורך
 לזיס: רוכב שמיים. הוא אוחו אלוה שבעזרך ובגאומו הוא רוכב שמיים:
 (כז) מעונה אלהי קדם. למעון הס השחקים לאלהי קדם ר שקדם לכל אלהיס
 ונירר לו שחקים לשכמו ומעומו ומתחת מעומו כל בעלי זרוע כוכבים: זרועות
 עוצם. יסחון ועוג ומלכי כענן שהיו מקסו ובבורמו של עולם לפיכך על כרחס
 יחרדו ויוצו והסס חלס מפניו לעולם אימת הגבוה על הנמוך והיא שהסס והגבורה
 חסו בעזרך: ויגרש מפניך אויב. ואמר לך השמד אויס: מעונה. כל יום ויחיד
 שצריכה למ"ד בתחלתה הטיל לה ה"א כסופס: (כח) בחד בדר. יחיד ויחיד
 ש"איש חמת גפט וחמת חלנתו מפורקן ואין לריסין להתחסף ולישב יחד מפני
 האויב: עין יעקב. כמו ועינו כעין ה הנדולס כעין הברכס שברכס יעקב לא
 כנדד שאמר ירמיה כדד יסנהי אלא כעין הבעה שהנעיסס יעקב והיה אלהיס
 עמכס והסיב חמכס אל ארץ אכומיס: יערפו. יעיסו: אף שמי יערפו
 מ"ל. אף כרכמו של יתק עוספת על כרכמו א של יעקב ויתן לך האלהיס מטל
 השמים וגו': (כט) אשריך ישראל. לאחר שפרט להס הכרכות א"ל מה לי
 לפרוט לכס כלל דנר הכל שלכס: אשריך ישראל מי כמוך. משועתך בה'
 ב אשר הוא מגן עורך ומרד גומך: ויבחשו איביך לך. כגון הנענויסס שאמרו
 מאיך רחוקה בלו עבדיך וגו': ואתה על במוותימו תדרוך. כענן שנאמר שמינו
 את רגליכס על צואלי המלכיס האלה: (א) מערבות מואב א"ל הר נבו. כמה
 מעלות היו ופסען משה כפסיעה אחת: את כל הארץ. הראהו את כל א"י
 בשלותה ו והמציקן העמידן להיות מציקין לה: עד דן. הראהו בני דן עובדיס
 עבודת כוכבים שנאמר ויקימו להס בני דן את הפסל והראהו שמשון שעהיד לאלס

ד"א ויחא משה ראשי עם נלקת ה' עשה על משה אמור: (כב) דן גוד אריה. אף
 הוא היה סמוך לספר לפיכך מושלו בלריות: יזנק מן הבשן. כמרגומו שהיה הירדן
 זולל מחלקו ו מתערת פמייאס ו והיא לשס שהיא בחלקו של דן שנא' ויקראו
 לגסס דן ו ויניקו וקילוחו מן הבשן. ד"א מה יזנק זה יזנא ממקום א' וחלק
 לגסי מקומות קך כעטו של דן נטלו חלק כעטי מקומות חחלה נטלו כפסיות מערבית
 עקרון וכיבוטויה ולא ספקו להס ונלו ונלחמו עם לגס שהיא פמייאס והיא כפסיות
 מזרחית שהי הירדן יזנא מתערת פמייאס והוא כמזרחס של א"י ונא מהנפון לדרוס
 וכלס כנקה יס המלס שהוא כמזרח יהודה שנטל כדרומה של א"י כמו שמופוש כסי
 יהושע והוא שנאמר וינא גבול בני דן מהס ויעלו בני דן וילחמו עם לגס וגו' ינא
 גבולס מכל אוחו הרות שהחילו לנחול זו: (כג) שבע רצון. שהיתה ארלו שבעה
 כל רצון יוסיבי: ים ודרום ירשה. ים כנרת נפלה בחלקו ונטל מלל חנל שס
 כדרומה לפרוש החמיס וממזרות: ירשה. לשון זווי כמו עלה רס הטעס שלמעלה
 כרי"ש מוכס כמו ירש ידע לקח שפע כשמוסיף זו ה"א יהיה הטעס למעלה שמה
 ידעה פלחה לקחה אף כאן ירשה לשון זווי ובמסורת הגדולה מלינו כאלפס ביחא לי
 לזוי דטעמיהון מלעלי: (כד) ברוך מבנים אשר. ראיתי כספרי אין לך ככל
 השבטיס שנברך כנניס כאשר וליטי ידע כילד: יהי רצוי אחיה. שהיה מתרצה
 לאחי כשמן אנשיקיון ע ובקפלאות ויס מרצין לו בתצוה ד"א יהי רצו אחיו
 שהיו כנתימו נלוה והוא שנאמר כד"ה הוא אבי כרית שהיו כנתימו גשוואת לכהניס
 גדולים הנמשחיס כשמן ית: ויובל בשמן רגלו. שהיתה ארלו מושכת שמן כמעין
 ומעסה שנטרכו אחי לרקיה לשמן מנו להס פולמוסוטוס פ אחד כו' כדאיחא
 כמנחות: (כה) ברוך ונחשת מנעלך. עכשו הוא מנכר כנגד כל ישראל שהיו
 גבוריחס יוסיבי כערי הכסר ונועליס אוחה שלל ויכלו האויביס ליכנס בה כחילו היא
 סגורה כמעוליס וכריחיס של כרוז ונחשת. ד"א כרוז ונחשת מנעלך ארצס כעולה
 כהריס שחונכין מהס כרוז ונחשת וארלו של אשר היתה מנעולה ע של א"י: וכימך
 דבאך. וכימך שהס טוביס לך שהן ימי חתמך ימי נעורך קך יהיו ימי וקמתך שהס

עיקר שפתי הכסמים

ח פ"י מחלקו של דן: ח פ"י בשון מקרא הוא לשס ובמי' נקרא מערת פמייאס וזה היה בחלקו של דן כמו שכתבנו את הכתוב ויקראו לגסס דן: ח פ"י ויניקו של הנהר הוורך דרך אשפתיה: ע הוא שמו ימי
 שלל הניא שליס שמיח אה השער ומעון אה הכסר: פ פ"י שליס: צ ולכן מוזכר וזה כנרבת אשר ולא כנאר השבטיס: ק ח י רק הימים אשר כהס עושים רעו של מקום נקראו ימי. אכל אס אין עושים רעו
 של מקום שמיס כהיס קריחיס: ר יזנמך כהיס היה אלמעלה ונחשתו שחקיס אשר הם מענה לאלהי קדם: ש וכד הוא כמו כל יחיד ויחיד: ת ותיקרו כנענחא ומלל של הנדולס כן יתפרס כנענחא
 כרכס יעקב: א פ"י לא כרכמו של יעקב ונד חחקיס ככס אן גס כרכמ יעקב: ב פ"י הכתוב מי אשר הוא עשע כהי' אשר הוא מן עורך וגו': ג וילן פרט על המקומות כשסס ולא אמר דרך כלל אה
 כל הארץ עד היס האחרון. ולכן מנאר כש"י פיל אה כל המקומות שלמס ומזרעיס:

ספר

עֵדֵב קִדְשׁ

אֵצֶר הַחֲכָמָה אֲמֵרוֹת טְהוֹרוֹת

מאת ראש ישראל ארי' דבי עילאה כבוד אדונינו מורינו ורבינו
הרב הגאון הקדוש צדיק יסוד עולם לפניו נגלו כל תעלומה בנגלה
ובנסתר גודר גדר ועומד בפרץ יחיד בדורו המפורסים בכל קצוי
ארץ שלשלת היוחסין רב שר שלום זצללה"ה

אבדק"ק בעלזא

מועדים ח"א

יצא לאור ע"י
חברת מחזיקי תורה
שע"י
ישיבה דחסידי בעלזא
עיה"ק ירושלים תובב"א
שנת תשל"ה לפ"ק

6

משה אין לו פירוש, ואמרתי שכך הפירוש דאהרן ידע שיצוה השם ליקח צנצנת
המן להיות למשמרת לבני ישראל ולכך בכל יום ויום הניח העומר שלו להניח
למשמרת רק בלילה שלא היה רשאי להניח עד הבוקר אבל אותו, אבל בכל יום
הניח אותו ולכך תיכף שצוה השם היה מוכן הכל וזה כאשר צוה השם אל משה
היינו באותו עת ורנע שצוה את משה וינחהו אהרן, ומרמז בזה עוד דיודע דע"י
עובדות ועשיות של ישראל שעושים רצון קונם ובוראם באימה וביראה
במחשבה ובעובדא אז ניתן כביכול כח למעלה ליחד שם הוי"ה ב"ה ואדנ"י
ב"ה שע"י ניכר אדנותו יתעלה שהוא מכונה בספרים בשם כנסת ישראל, וזה
יודע דיש נפש רוח נשמה והכל נרמז האיך האדם מקרב עצמו להשם ומיחד שם
הוי"ה ואדנ"י ומזה נמשך לו שמירה וסכך מספרו צ"א כמנין סוכה ויש ע"י
רוח ונשמה, וביותר נחשב בעיני המקום שמי שלא זכה עדיין רק בנפש מ"מ
הוא עושה עובדות ועשיות ומיחד היחוד לפי השורש שלו זה הוא נחשב בעיני
המקום, וזה נרמז שאמר השם למשה וכן שמה מלא העומר מספרו שכינה
שמורה ומרמז על התיחדות האדם בחלק הנפש מ"ן שהוא הוי"ה ואדנ"י ותיכף
כאשר צוה השם את משה ואהרן הי' כלול בתוך הכלל ישראל כמו שאמרתי
כבר (שם כ"ח) ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך מתוך בני ישראל שאהרן הי'
כלול בכלל ישראל והנפש עד למעלה למעלה ולכך הי' הענני כבוד שמורה על
סכך ופריסת סוכת שלומו האיך איש מיחד קב"ה ושכינתו בזכות אהרן שהי'
כולל הכל, ולכך כאשר צוה השם את משה תיכף וינחהו לפני העדות למשמרת,
וזה הפירוש את המן אכלו עד בואם אל ארץ נושבת נפש מורה בספרים על ארץ
נושבת ונתיחד המחשבות והעובדות כל אחד ואחד לפי שורשו עד הנפש ועי"ז
זכו ליכנס לא"י בקדושה ובטהרה, ולכך כתיב בסוף (שם ט"ז) והעומר עשירית
האיפה מחמת דכאן מדבר ממדת דוד ולכך כתיב בסוף והעומר עשירית האיפה
שמדת דוד נקרא כך כזוהר ובספרים וע"י אליהו שהוא הצדיק עתיד להתעלות
הכל ולכך נרמז ו' הניף א' ת ה' עומר ל' פני ה' שם הר"ת הוא אליהו שע"י
אליהו וצדיק הדור עתיד להתעלות מדת המלכות וימשך מלוכה וגדולה לישראל

וללוי אמר תומיך ואוריך לאיש חסידך (דברים ל"ג) וראיתי... שדקדק

7

הא בכל מקום מצינו אורים ותומים ולפי הפירוש שייך ג"כ כך אורים

שמאירים

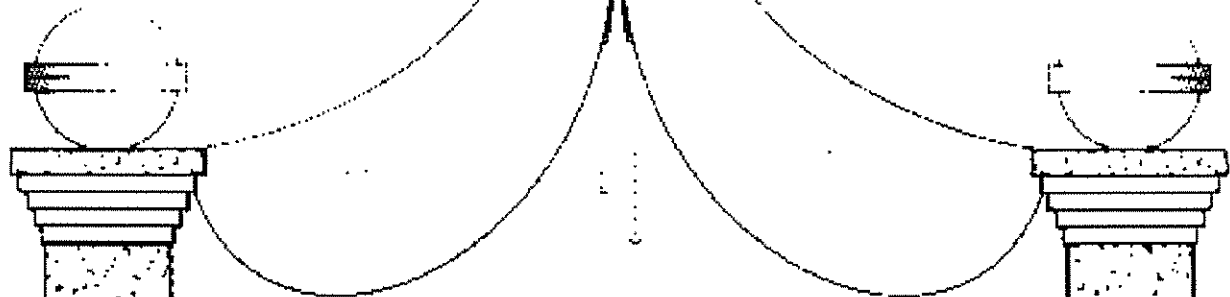
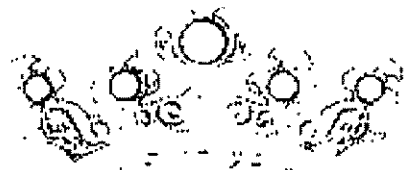
7

שמאירים דבריהם היינו הארת אותיות ואח"כ תומים שמתרצים דבריהם שמשלימים דבריהם ע"י צרופי תיבות וגם משלימים דבריהם שאח"כ נעשה כן א"כ למה נכתב כאן תומיך ואוריך בתחלה תומיך ואח"כ אוריך, ואפשר לפרש דכבר אמרתי כמה פעמים ואיתא בספרים הטעם דמצינו בתורה עבר במקום עתיד דדבר שעתיד להיות כתיב בלשון כאלו כבר עבר ונעשה, מחמת דדבר שהוא הבטיח מהשם כאלו כבר נעשה והגביאים שאמרו הדבר ראו בעיניהם הדבר ולכך נחשב כאלו כבר נעשה ולכך אמרו לשון עבר וכן הוא כשצדיקים וחסידים מה שיודעים מהבטחת השם אז הדבר אצלם מחמת גודל ההבטחה כאלו כבר נעשה ולכך בכל מקום דכתיב אורים ותומים כתיב לפי הסדר אבל כאן כתיב לאיש חסידך שהוא החסיד... ואז תיכף הדבר נשלם אצלם ואח"כ בא הדבר ולכך כתיב בתחלה תומיך ואח"כ אוריך.

וגם אפשר לומר דאיתא הטעם למה נקרא אוריך בשם אוריך לשון אור, וכך שם אהרן ג"כ מזה השורש וכאן נחשב בזאת הפרשה משה ואהרן וכל שבט לוי תומיך ואוריך היינו אהרן אשר נסיתו במסה זה משה האומר לאביו כו' זה כל שבט לוי וראינו שנרמז כאן משה ואהרן ולכך נקט זה הסדר תומיך וגם אוריך דאותיות שאחר משה הוא תום וכך מצינו עליו הולך בתום ואהרן הוא לשון אור והוא נרמז כתיבת אוריך ואפשר דבזכותן ה' האורים ותומים בזכות משה התומים ובזכות אהרן האורים ולכך כתיב כאן זה הסדר בתחלה תומיך שהוא משה ואח"כ אוריך שהוא אהרן כסדר שנחשבו בתורה משה ואהרן. L

למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים, (ויקרא כ"ג) ואיתא בגמרא (סוכה י"א:) זה ענני כבוד שהקב"ה ה' מסבב אותם בהוציאם ממצרים, ואיתא בגמרא (תענית ט.) דהענני כבוד היו בזכות אהרן דהבאר היה בזכות מרים והמן היה בזכות משה והענני כבוד היו בזכות אהרן, ואינו מובן לכאורה דכאן איתא דהעננים ה' בזכות אהרן ובכתבי ריז"ל איתא דהיה שבעה ענני כבוד והיו בזכות שבעה רועים אשר כל אחד ואחד בזכות המצות ומע"ט שהיה בו היה ממשיך על בניו היקף מענני כבוד והוא לכאורה נגד הגמרא דבגמרא איתא דהיו בזכות אהרן ובכתבי ר"י משמע

דהיו

אוצר התכנות

ספר

בני יששכר

1234567

לשבתות ומועדים וחדשי השנה

מאת כבוד קדושת מרנא ורבנא אדמו"ר הרה"ק סיני ועוקר הרים

בוצינא דנהורא אמפקלריא המאירה רבן ומאורן

של ישראל קדוש יאמר לו רבינו המפורסם

מורן רבי **צבי אלימלך שפירא** זצוקלה"ה

אבד"ק דינוב יצ"ץ

1234567

חלק ראשון

שבתות, ניסן - אילול

והיקומים על ענינים שונים
ערוך מחדש מתוקן ע"י כ"ח

מכון בני שלשים

בגשימות אדמו"ר מקוסמן שליט"א

בני ברק

נכדו המחבר

בשנת תשנ"ו לפ"ק

תשמ"ח

בני ברק

9

הלב, ויששכר הוא הבן תורה בעולם הזה, תזכה גם באהלך היינו גם בעולם הזה שהיא כאהל שאינו קבוע, ועל כן הקדים זבולון ליששכר בכדי להסמיך אליו ויששכר בוא"ו הנוסף, להורות דלא צריכין למימר שגם הוא בודאי עיקר שמחתו בתורה יהיה בצאתו קל וחומר מזבולון, רק היינו רבותיה דיששכר שישמח גם באהל. ל

ד (יד) בילקוט פרשת ראה [רמז תתצ"ב] ושמחת בכל הטוב [דברים כו יא] אין טוב אלא תורה דכתיב כי לקח טוב נתתי לכם תורתי וכו' [משלי ד ב] לפיכך משה מזהיר את ישראל עשר תעשר ע"כ [דברים יד כב], והוא פלאי, ונראה לפרש עפ"י מה שפירשנו המשנה אל תהיו כעבדים המשמשין את הרב על מנת לקבל פרס אלא הוו כעבדים המשמשין את הרב שלא על מנת לקבל פרס ויהי מורא שמים עליכם ע"כ [אבות א ג], והנה הסיוע ויהי מורא שמים עליכם אין לו חיבור על הקודם וכבר דשו בו רבים, ופירשתי עפ"י מ"ש בגמ' [ברכות כח.] ר' זירא כד הוה חליש מגירסא הוה יתיב אפיתחא וכו' אמר כד נפקו רבנן איקום מקמייהו ואקבל אגרא עכ"ל, הנה מה שהשתדל ר' זירא שלא להתבטל כרגע מן התורה ומצוה על כן כד הוה חליש מגירסא רצה על כל פנים לקיים מצות הידור וקימה זה ניחא, אבל מה שסיים ואקבל אגרא זה מן התימא, הרי הוא על מנת לקבל פרס. ל

הוסיף לומר, באלף הו' נתגלה הזהר הקדוש וקבלת הרמ"ק והאריז"ל, זהו אתם נצבים לפני י"י אלתיכם, עכ"ד, וזהו שיש לרמוז ו'אלפך חכמה, ו' אלפי"ן שהם ראשי סדרין בתורה יש לך ללמוד מהן חכמה, ולא דבר ריק הוא ולא במקרה הוא.

יג) שמח זבולון בצאתך ויששכר באהליך [דברים לג יח]. ידוע הדקדוקים הקדמת זבולון ליששכר, וגם מהו הכוונה בשמחה, ולשמחה מה זה עושה, וגם מהו הכוונה זה בצאתו וזה באהל, * ונראה עפ"י מה שנמצא בדברי רבותינו שהמחזיק לתלמיד חכם בעולם הזה, לעולם הבא ילמדוהו תורה הגם שאינו בר הכי בעולם הזה [ילקוט ראובני פ' ראה], והנה ידוע דהתורה היא עיקר השמחה בעצם כדכתיב פקודי י"י ישרים משמחי לב [תהלים יט ט], ואמר דוד נחלתי עדותיך לעולם כי ששון לבי המה [שם קיט קיא], וכענין שש אנכי על אמרתך וכו' [שם קסב], ועל כן נאסר ללמוד בימי האבל ח"ו כי התורה היא משמחת הלב, ואמר הרמב"ם מי שלא טעם טעם התרת הספיקות (בתורה) לא טעם שמחה מימיו, ובזה תמצא טוב טעם שאמר משה בברכתו לזבולון שהוא המחזיק לתלמידי חכמים והוא בעצמו עוסק במסחר ואינו לומד והנה אין לו שמחה אמתיית ועצמיית בעולם הזה, אמר לו אעפ"י כ שמח זבולון בצאתך מן העולם הזה כי שם תזכה לתורה המשמחת את

*הג"ה פרפראות לחכמה אמרתי דרך רמו, ע"פ משא"ל חייב אדם לפקוד את אשתו בשעה שהוא יוצא לדרך [יבמות סג:], והנה התשמיש של מלוא נקרא צמקרא ודברי חז"ל שמחה, צמקרא שמחת לב אשה [שבת קנב:], ודברי חז"ל שמחת עונה [פסחים עג:] ועוד אמרו אסור לאדם שישא אשה צמדינה זו ויחזור וישא אשה צמדינה אחרת, והקשו מהא דהוה נהגו רבנן קמאי דהוה מכרזי מאן הוה ליומא, ומתראו שאני רבנן דפקיע שמייהו [יבמות לו:], וידוע דמקום שאינו קבוע שהאדם יושב צה יום או יומיים לא נקרא צית רק אוהל, והוה שיש לרמוז שמח זבולון (אחיה הסוחר היוצא צפרקמטיא תקיים שמחת עונה) בצאתך (לדרך כי חייב אדם לפקוד וכו' משא"כ צהיותך דרך אסור לישא אשה עוד צמדינה אחרת, אבל) ויששכר (הבן תורה מוכל לקיים מצות שמחת עונה גם צהיותך אכסניא צמקוס שאינו קבוע) באהלך, כי שאני רבנן דפקיע שמייהו, והוה דרך לחות.

16

וְעַפְרֵי מִן־הַשָּׁמַיִם יִרְדּוּ עָלֶיךָ עַד־הַשְּׁמַדִּי: כה יִתְנַךְ
 יְהוָה | נִגְףָ לִפְנֵי אֵיבֶיךָ בְּדֶרֶךְ אַחַד תֵּצֵא אֱלֹו
 וּבִשְׁבַע־דְּרָכִים תָּנוּס לִפְנֵו וְהָיִית לזַעוּה לְכָל
 מַמְלְכוֹת הָאָרֶץ: כו וְהִיתָה נִבְלַתְךָ לְמֵאֲכָל לְכָל־
 עוֹף הַשָּׁמַיִם וּלְבַהֲמַת הָאָרֶץ וְאִין מַחְרִיד: כז יִכְכָּה
 יְהוָה בְּשַׁחִין מִצָּרִים וּבַעֲפָלִים קָרִי וּבַמַּחְרִים וּבַגָּרֵב
 וּבַחֲרָס אֲשֶׁר לֹא־תוּכַל לְהִרְפּוֹא: כח יִכְכָּה יְהוָה
 בְּשַׁגְעוֹן וּבַעֲוֹרוֹן וּבַתְּמָהוֹן לִבְבִּי: **כט** וְהָיִית מְמַשֵּׁשׁ
 בַּצְּהָרִים כַּאֲשֶׁר יִמַּשֵּׁשׁ הָעֵיז בְּאַפְלָה וְלֹא תִצְלִיחַ
 אֶת־דְּרָכֶיךָ וְהָיִית אַךְ עֲשׂוֹק וְגָזוּל כָּל־הַיָּמִים וְאִין
 מוֹשִׁיעַ: ל אִשָּׁה תֹאדָשׁ וְאִישׁ אַחַר יִשְׁבֹּלָנָהּ
 קָרִי יִשְׁכַּבְנָהּ בֵּית תְּבִנָּה וְלֹא־תֵשֵׁב בּוֹ כָּרִם תִּטְעַע וְלֹא
 תַחֲלִלְנָו: לא שׁוֹרֶךְ טְבוּחַ לְעֵינֶיךָ וְלֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ
 חֲמֹרֶךָ גָּזוּל מִלִּפְנֵיךָ וְלֹא יֵשׁוּב לָךְ צֹאנֶךָ נְתָנוֹת
 לְאֵיבֶיךָ וְאִין לָךְ מוֹשִׁיעַ: לב בְּנֶיךָ וּבְנֹתֶיךָ נְתָנוֹם
 לְעַם אַחַר וְעֵינֶיךָ רְאוֹת וְכָלוֹת אֲלֵיהֶם כָּל־הַיּוֹם
 וְאִין לְאֵל יָדָךְ: לג פְּרִי אֲדָמַתְךָ וְכָל־יְגִיעֶךָ יֹאכַל עִם אֲשֶׁר לֹא־יָדַעַת וְהָיִית
 רַק עֲשׂוֹק וְרִצּוּן כָּל־הַיָּמִים: לד וְהָיִית מִשְׁגַּע מִמְּרֹאֶה עֵינֶיךָ אֲשֶׁר תִּרְאֶה:
 לה יִכְכָּה יְהוָה בְּשַׁחִין רָע עַל־הַבְּרָפִים וְעַל־הַשִּׁקִּים אֲשֶׁר לֹא־תוּכַל לְהִרְפּוֹא
 מִכַּפַּף רִגְלֶךָ וְעַד קִדְקֹדֶךָ: לו יוֹלֶךְ יְהוָה אִתְךָ וְאֶת־מִלְכְּךָ אֲשֶׁר תִּקֶּים עָלֶיךָ
 אֶל־גּוֹי אֲשֶׁר לֹא־יָדַעַת אִתָּה וְאֶבְרַת שֵׁם אֱלֹהִים אַחֲרֵים עֵץ
 וְאֶבֶן: לז וְהָיִית לְשִׁמָּה לְמִשָּׁל וּלְשִׁנִּינָה כָּכָל הָעַמִּים אֲשֶׁר־יִגְהַגְךָ יְהוָה
 שִׁמָּה: לח זָרַע רַב תּוֹצִיא הַשָּׂדֶה וּמַעֲט תֹאסֹף כִּי יַחֲסִלְנָו הָאָרֶץ:

שְׁמִיָּא נְחוּת עֲלֶיךָ עַד דְּתִשְׁמַצִּי: כה יִתְנַךְ
 וְ תִבִיר קָדָם סִנְאָךָ בְּאַרְחָא תְּדָא תַפּוּק
 לְתוּתָּהּ וּבְשִׁבְעָא אֲרִיחֵן תַּעֲרוּק מִקְדָּמוּהִי
 וְתַחֲתִי לְזִיעַ לְכָל מַלְכוּת אֲרִעָא: כו וְתַחֲתִי
 נִבְלַתְךָ מִשְׁגָּרָא לְמִיכַל לְכָל עוֹפָא דְשְׁמִיָּא
 וְלִבְעִירַת אֲרִעָא וְלִית דְּמַנִּיד: כז יִמְחַנֶּךָ וְ
 בְּשַׁחֲנָא דְמַצְרִים וּבַמַּחְרִין וּבַמְּרֹאֶה וּבַחֲרִים
 יִבִּישׁ דִּי לֹא תַכּוּל לְאַתְסָאָה: כח יִמְחַנֶּךָ וְ
 בְּטַסְשׁוּתָא וּבְטַסְמִיּוּתָא וּבְשַׁעֲמֻמַת לְבָא:
 כט וְתַחֲתִי מְמַשֵּׁשׁ בְּטִיבְרָא קָמָא דִּי מַשֵּׁשׁ
 עֲוִירָא בְּקַבְלָא וְלֹא תִצְלַח יַת אֲרִתְתִיךָ וְתַחֲתִי
 בְּרַם עֲשִׂיק וְאָנִים כָּל יוֹמִיָּא וְלִית דְּפָרִיק:
 ל אֲתַתָּא תִירוּס וּגְבַר אֲתַרְן יִשְׁכַּבְנָהּ בֵּיתָא
 תַכְנִי וְלֹא תִיחַב בֵּיהּ בְּרַמָּא תַצּוּב וְלֹא
 תַחֲלִפְיָה: לא תוֹרֶךְ יְהִי נָכֵס לְעֵינֶיךָ וְלֹא
 תִיכּוּל מְגִיחַ חֲמֹרֶךָ יְהִי אָנִס מִקְדָּמְךָ וְלֹא
 יתּוּב לָךְ עָנָה מְסִירִין לְכַצְלִי דְבָבְךָ וְלִית לָךְ
 פְּרִיק: לב בְּנֶיךָ וּבְנֹתֶיךָ מְסִירִין לְעַמָּא
 אֲתַרְן וְעֵינֶיךָ חָזָן וְיִסּוּפֵן בְּגִלְתָּן כָּל יוֹמָא
 וְלִית מִילָא בִידְךָ: לג אֲבָא דְאַרְעֶךָ וְכָל
 לְאוּתְךָ נִכּוּל עַמָּא דִּי לֹא יָדַעַת וְתַחֲתִי בְרַם
 עֲשִׂיק וְרַעִיעַ כָּל יוֹמִיָּא: לד וְתַחֲתִי מִשְׁטַשְׁתָּהּ
 מַחְזוֹ עֵינֶיךָ דִּי תַחֲזוֹ: לה יִמְחַנֶּךָ וְ
 בְּשַׁחֲנָא בִישָׂא עַל רַכְבֵּיָא וְעַל שְׁקָנָא דִּי
 לֹא תַכּוּל לְאַתְסָאָה מִפְּרַסַת רִגְלֶךָ וְעַד
 מוֹחֶךָ: לו יוֹלֶךְ יְהוָה וְיַת וְיַת מִלְכְּךָ דִּי תִקֶּים
 עָלֶיךָ לְעַם דִּי לֹא יָדַעַת אִתָּה וְאֶבְרַתֶיךָ
 וְתַפְלַח תַמָּן לְעַמְּמִיָּא פְלַחִי טַעוּתָא אֲעָא
 וְאַבְנָא: לז וְתַחֲתִי לְעִדּוֹ לְמַחֲלִי בְּלִשׁוּעֵי
 כָּכָל עַמְּמִיָּא דִּי יִדְבַרְנָךָ וְ לְמַמָּן: לח כִּר

שגל פילגש ק והכחוש כינהו לשבח יסככנה וחקון סופרים הוא זה: תחללנו. בשנה
 הרביעית לאכול מפריו: (כ) זבחות אִיִּיהֶם. מנפות אליהם שיסובו ואינם שנים
 כל מוחלת שאינה נאה קרויה כליון עינים: (כ) ששמה. אשׁׁי אשטורדישוׁין (דער
 שראקקטן ווערטן. פערטוממעלט ווערטן) כל הרוחה אומך ישום עליך: שמשל.
 כשחנא מכה רעה על חרם יאמרו וזומה למכה פלוני: ולשנינה. לשון ושנחם
 ידברו כך וכן חרגומו ולשוטי לשון ספור ואשטעי: (לח) יחסלנו. יכלנו ועל שם כך

רשׁׁי

עיקר שפתי חכמים

פ עי במדר וירא על פסוק כמנחמו קשת: צ ואם חרם הוא שחין יבש שׁׁמ כ יגרכ הוא שחין למ: ק כי פילגש הוא מרכב מן פלג שגל:

ספר

יצא הנכס

אמרי נועם

חלק ראשון

יצא הנכס

על חמשה תומשי תורה

כרך ב' - ויקרא, במדבר, דברים

דברים נפלאים עד מאד מתוקים מדבש ונופת צופים יוצא מפי קודש הקדשים הרב הגאון הקדוש לו רומיה תהלה כו' כו' כק"ש מו"ה מאיר הורוויץ זצוק"ל אבד"ק דזיקוב

נרפס בפרעמישלא בשנת זה ספר נפלא עד מאוד לפ"ק

ובשנית בערוסלב עם הוספות ותקונים

בשנת דרש טוב לעמו לפ"ק

ובשלישית נרפס עם הוספות ותקונים בשנת תש"ך ברוקלין נ. י.

ע"י נכד המחבר הרה"צ ר' אברהם צבי הורוויץ זצ"ל מבייטש

ובנו הרה"צ ר' שלום זצ"ל

ועתה נרפס מחדש בהגהה מדויקת ובתוספת מראי מקומות ומפתחות

כאשר עיני המעיין תחוינה מישרים

על ידי

יחזקאל שרגא הורוויץ

באאמו"ר הרה"צ ר' שלום זצ"ל מבייטש - ברוקלין נ. י.

בשנת זה ספר אמרי נועם לפ"ק

תשס"ג

כדאיתא בזונות (פרע"ח שופר פ"ג), ועולה 'מכר'.
 וד' הסגירם, רומז על הסוכה אשר האדם נסגר
 בזמן הסוכה תחת כנפי השכינה, וחסד ד' חופף
 עלינו לטוב לנו כל הימים אמן:

ו. בהפטרה אחיה במל לישראל יפרח
 בשושנה (הושע יד ו). יש לרמוז
 'טל' עם 'ישראל' עולה 'שפר' רומז על ראש
 השנה. יפרח בשושנה, רומז על יום הכפורים הבא
 עלינו לטובה, כי עיקר העבדות ביום הכפורים הוא
 צמקירות נפש בשעת נעילה באמירת שמע ישראל,
 לקשר הכל באחדות האמיתי, כמו שהכהן גדול היה
 מקשר הכל באומרו אחת אחת ואחת. ואיתא
 צמיקונים (עשרין וחמשה עא.) אשר שושנה יש לה
 חמש טרפין נגד חמשה תיבות שמע ישראל ד'
 אלהינו ד', ושלושה עשר עלין מלגו צמספר אחד,
 וכ"ה גרעינין הם [צמספר] אחוון דיחודא.
 ובשושנה תניינא כ"ה גרעינין וסלקין כלהו לחמשין
 עיי"ש. והוא הרמז יפרח בשושנה, כי 'יפרח'
 עולה נ' עם רמ"ח תיבין דקריאת שמע הנכללים
 צמוד שושנה, ורמוז על יום הכפורים תכלית היחוד
 השלם:

וזוהו לו חכמו ישכילו זאת, רומז על השופר שהוא
 חכמה ואינה מלאכה, יצינו לאחריהם, היינו
 צימים האחרונים תצינו זאת אם עשיתם כהלכה
 ביראת ד' בשעת מנחת חקיעת שופר. וזהו איכה
 ירדוף אחד אלף כו', כי הנה כתיב (תהלים נא ו) יפול
 מאלף אלף ורצצה מימינך, הרי אשר צדד שמאל
 מגרשין אלף זיני דמסאבותא, ומלד ימין מגרשין
 הרצצה. ולאשר ראש השנה הוא צמחינת שמאלו
 תחת לראשי, על כן מצטלין אז הנהו אלף. אבל זמן
 שמחתנו שהוא וימינו תחצקני, על כן הוא גדול
 יותר צמעלה, לגרש רצבות על ידי שמחה של מצוה
 באמת לשמו יחצרך צלבד.

וזוהו איכה ירדוף אחד אלף, רומז על מנחת שופר
 הנקרא אחד, כי בקרא לא נאמר רק פעם
 אחת יום תרועה"י. גם כפי שרמזנו צמקום אחר
 (כי תבא אות יג) אשר מטטרון שר הפנים המוליך קול
 השופר, עולה צמספר אלף חסר חד, והוא המליך
 אחד מני אלף (איוב לג כג). ושנים יניסו רצצה, רומז
 על סוכות שיש לנו צ' מנחת ביחד, סוכה וארבעה
 מינים, אז הוא צמחינת ימין לגרש רצבות. אם לא
 כי נורס מכרם, רומז על ז' פעמים 'הצל' היוצאים
 מן השופר העולה רנ"ט, ועם הכולל הוא ר"ס

לקושים

עצמו לאשר צעקה עליו בקול גדול על כן שמע
 לדצריה. וידוע אמרם ז"ל (צ"ר יט ט) ענבים סחטה.
 על כן 'ענב' ר"ת נ'חנה עלי צ'קולה. ואז נקנסה
 על חוה דם נדה, וזהו דם ענב, והבן:

א. ודם ענב תשתה חמר (לג יד). 'ענב' ר"ת
 נ'חנה עלי צ'קולה, על דרך הכתוב
 (ירמיה יב ט) נחנה עלי בקולה על כן שנאחיה. כי
 איתא צמדורש (צ"ר כ יט) אשר אדם הראשון התנצל

פרשת ברכה

כי ידוע מדרך העולם אשר חלילה באם האדם הוא
 חלילה בלחץ ובדוחק באיזה ענין, ואין לו שום מצוא
 וענה להביא תשועתו על ידי איזה אדם וכדומה,

7 א. אין באל ישורון רובב שמים בעורך. יש
 לפרש בהקדם הפסוק (כח כט) והיית
 ממשש צלהרים כאשר ימשש העור באפילה. והענין

יש. עיין פ' וילך אות ב' בהערה.

(13)

איש זה אינו רואה כלל, אז העור ממשש בעצמו, כי אין לו על מי לצטות. לזאת לימדה לנו תורה הקדושה והיית ממשש צהרים, היינו הגם שיש לך כל טוב הנקרא בשם צהרים ואור, עם כל זה יהיה ^{אוצר החכמה} אצלך דמיון העור באפילה שאין לו כלל על מה לצטות. כן אתה לא תשים בטחונך בשום דבר רק בד'. וזהו אין כאל ישורון, היינו כשהתנהגות האדם הוא בדרכי הטוב והישר ויש לו כל טוב, ועם כל זה יודע אשר אין כאל, ואין משים בטחונו בשום דבר רק בו לצדו, אז רוכז בשמים בעורך, ויושיע לך בכל העניינים לטובה אמון:

L

אז בעל כרחו משים בטחונו בהשם יתברך, אבל כשיש לו ענות ואופני התשובה, ועושה תחבולות ותשועתו יצוא לו, אז נדמה לו אשר הוא עושה חיל. ולא כן דרך האמת, כי גם שיש לאדם כל טוב וכל חפצו ילית, ידע גם כן בצירור אשר עיקר הוא השם יתברך.

וזהנה מדרכ העור הגם שאין לו שום בטחון וענה שיהיה יכול לילך בעצמו, עם כל זה יש לו אופן אחר אשר תשועתו יצוא על ידי איש אחר, נער קטן ינהג בו. אמנם בחושך ואפילה אשר גם

סליק ספר דברים

נשלם אמרי קודש ביום ב' תצוה לסדר קודש קדשים הוא לד' אל באפך תוכיחני לפ"ק

הדפסה ברזולוצית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה

אמרי נועם - תורה ב <מהדורה חדשה> הורוויץ, מאיר בן אליעזר עמוד מס': 261 הודפס ע"י אוצר החכמה

136

מדרש רבה

עם כל המפרשים

כמבואר בשער השני

יוצא לאור

במהדורה מפוארת ומשוכללת

משלב את שני המדרשים המפורסמים
מהדורת דפוס וילנא ומהדורת עץ יוסף
ליצירה חדשה ומהודרת

כרך ד

ויקרא

מגילת שיר השירים

הוצאת ספרים ח. וגשל ירושלים

פעיה"ק ירושלים תוכב"א

17

אמרי יושר

פכ"ט א לעולם ה' דברך קיים ונצב. שאמרת שיהא זם כפרה לישראל גם בשמים יש הוראה כי הא מול מאונים באיש שוקל כן ישקל כל אדם לדעת מעשהו וכן אומר להלן בכתוב למשפך עמור היום.

כבוד מהר"פ

למען יזמר כבוד וכו'. פי' ק"ש הוא כבודו של הקב"ה ולא ידום כלומר לא היה מפסיק ורוח"ק העידה עליו כן.

ליקוטים

פכ"ט א בחדש השביעי באחד לחודש החד' לעולם ה' דברך נצב בשמים תני בשם ר"א כו'. להבין שיטת הכתוב כי יש להבין כפל מלות בחדש השביעי באחד לחודש היה ו' לומר באחד לחודש השביעי וגו' אמנם נודע סמך בזמנא דמסא ידחא שבעיקא משתבין דתו אלן תליסר בעלמא עילאה ומסתתין תליסר תרעו דרמי' כההוא זמנא דרשו ה' בחמנא קראוהו בהיותו קרוב טיב ועין בזה קרע בפי' הפד' דף קלה ע"ב וזל בקיעוד אשר התקין הו' של הי"ג מבלין דרמי' דאי' תקן ד' הא אמת שהוא חב תפוח קדישן הם נגד החדש השביעי שהוא חדש תשרי ד"ש כגון כמנא דמסא ידחא שבעיקא שהוא ר"ח תשרי ונגדו

דמזרה הו' שהם ב' תפוחין קדישין וכשהם מתגלים או מתגלים ה"רב ת"ד דהיינו ע"י מול התתתן שיש שם אחיזה אל בינה הנק' עלמא עלאה כי ומסתתין תליסר תרעו דרמי' כההוא זמנא דרשו ה' בחמנא כי רציל אמתו וסוף שהיא הוא כבוד הרמ"ם כי הוא מושך כל הי"ג תקונים ע"כ בקיעוד העתקה נמצא סוכן מוד כפל הדתוב בחדש השביעי באחד לחודש כי סוד י"ב חרפי' היה ב"ה מספר חרש וסוד תקון ואמת מיה השביעי של י"ג מבלין דרמי' והכנה שנק' עלמא עלאה ד"ש באחד לחודש רציל אחד מספר י"ג רומן מול ונקא לשבים ומלכות באמת נק' באחד לחודש שנתרשה סודא קדישא במסא דמסא פרשת תצוה קפ"ד א' בפסוק תקעו בחרש שופר בכסה ליום חגנו השוא איהו זמנא לאתערא דינא עלאה כי וההוא שבעיקא עלאה עלמא עלאה דאק"י עלמא דרמי' מני נהרין כל בעינין וכל קדישין וכל טראנן כי בההוא ע"מא דקב"ה הי"ב לישראל דכתיב תקעו בחרש שופר בכסה ליום חגנו בנין לתביא ההוא כסה דאחשאי סידרא ולא נהיר כי עיי"ש באורך וכוהו פרשה זו דף צ"ח ב' וצ"ב וק' ע"א וע"ב עיי"ש ובהארז"ל שער השופר פ"א ונבנא ר"ה דף ה'

כי דליתני. הגבחתני והושבתני על סוס המלך. זמרו ל'ח חסידיו. לשון רבים על תלמידיו. ואני אמרתי בשלוי וגו'. עד הסתרת פניך הייתי נבהל וכן הוא בפסיקתא וכמ"ש והמן נרחף אל ביתו אבל וחפוי ראש וגו' ויבהילו להביא את המן וגו' עד והמן נבעת מלפני המלך וזהו הייתי נבהל. אליך ה' אקרא. וכמ"ש במזמור כ"ב שאמרה אסתר אלהי אקרא יומם וגו'. ברדתי אף שחת. כמ"ש במזמור כ"ב שם אל תרחק ממני כי צרה קרובה כי אין עוזר וכמ"ש עוד שם בדומה לזה היווך עפר כמ"ש ולעפר מות תשפתני. הפכת מספדי. כמ"ש צום וככי ומספד במגילת אסתר ואתה הפכת מספדי. ובקריאת שמע היה עוסק. שהיה בבוקר בעת ק"ש וכמ"ש למען יזמרך כבוד שמומר ומברך שמים לפני ק"ש ואחת לאחריה ובק"ש ממליך אותו ואומר ברוך שם כבוד מלכותו וזהו יזמרך כבוד ולא ידום שעל שמברך אסור להפסיק וזהו ולא ידום וכמ"ש במ"ב וכמ"ש ב"ר סוף פ"י ו' ע"י משי"ש. וכמ"ש ריש ברכות חיוב ק"ש שעל המטה מפסוק אמרו בלבבכם על השינה ובהיפך ורומן סלה על השינה ובהיפך בק"ש של שחרית ולא ידום. וק"ש נהוג בכל יום וזהו לעולם אורך.

פכ"ט א הדא הוא דכתיב לעולם ה'. ע"י פסיקתא רבתי פ"י מ' סימן ב' באריכות וזה הוא לשונו מהו לעולם ה' אלא אמר לו דוד רבש"ע לעולם אינו בא עלינו בדין אלא במדת רחמים אלולי כך לא היינו יכולים לעמוד אפילו שעה אחת כמה אתה דיננו באותה מדה של רחמים בה' שנאמר ה' אל רחום ותנון ולא לנו כלכד אלא אה' לאדם הראשון יציר כפיך אלולי שתפת עמו מרת רחמים לא היה יכול לעמוד וכן התקנת עמו שאתה דן את בניו היום לרחמים וכי' ע"ש ולזה כוון המדרש וכל זה חסר כאן כי סמך עצמו על דברי הפסיקתא. בכ"ה בארז"ל. הגירסא בפסיקתא ריש פ"י מ"ו בכ"ה באלול ברא את העולם יום ראשון ליצירה בראשון עולה למנין אלפים שנבראת התורה קודם שנברא העולם ויום ראשון נבראו המאורות ולא נתלו עד יום ד' ועכשיו האריכה אותה האורה שלשה ימים שהם ל"ו שעות וכי' הענין ולמחר ביום השבת היה ר"ה נמי האריך היום ל"ו שעות שלא היתה מרת לילה נהגת וכי' והיינו דאמרינן זה היום

פכ"ט א הדא הוא דכתיב לעולם ה'. ע"י פסיקתא רבתי פ"י מ' סימן ב' באריכות וזה הוא לשונו מהו לעולם ה' אלא אמר לו דוד רבש"ע לעולם אינו בא עלינו בדין אלא במדת רחמים אלולי כך לא היינו יכולים לעמוד אפילו שעה אחת כמה אתה דיננו באותה מדה של רחמים בה' שנאמר ה' אל רחום ותנון ולא לנו כלכד אלא אה' לאדם הראשון יציר כפיך אלולי שתפת עמו מרת רחמים לא היה יכול לעמוד וכן התקנת עמו שאתה דן את בניו היום לרחמים וכי' ע"ש ולזה כוון המדרש וכל זה חסר כאן כי סמך עצמו על דברי הפסיקתא. בכ"ה בארז"ל. הגירסא בפסיקתא ריש פ"י מ"ו בכ"ה באלול ברא את העולם יום ראשון ליצירה בראשון עולה למנין אלפים שנבראת התורה קודם שנברא העולם ויום ראשון נבראו המאורות ולא נתלו עד יום ד' ועכשיו האריכה אותה האורה שלשה ימים שהם ל"ו שעות וכי' הענין ולמחר ביום השבת היה ר"ה נמי האריך היום ל"ו שעות שלא היתה מרת לילה נהגת וכי' והיינו דאמרינן זה היום

פכ"ט א הדא הוא דכתיב לעולם ה'. ע"י פסיקתא רבתי פ"י מ' סימן ב' באריכות וזה הוא לשונו מהו לעולם ה' אלא אמר לו דוד רבש"ע לעולם אינו בא עלינו בדין אלא במדת רחמים אלולי כך לא היינו יכולים לעמוד אפילו שעה אחת כמה אתה דיננו באותה מדה של רחמים בה' שנאמר ה' אל רחום ותנון ולא לנו כלכד אלא אה' לאדם הראשון יציר כפיך אלולי שתפת עמו מרת רחמים לא היה יכול לעמוד וכן התקנת עמו שאתה דן את בניו היום לרחמים וכי' ע"ש ולזה כוון המדרש וכל זה חסר כאן כי סמך עצמו על דברי הפסיקתא. בכ"ה בארז"ל. הגירסא בפסיקתא ריש פ"י מ"ו בכ"ה באלול ברא את העולם יום ראשון ליצירה בראשון עולה למנין אלפים שנבראת התורה קודם שנברא העולם ויום ראשון נבראו המאורות ולא נתלו עד יום ד' ועכשיו האריכה אותה האורה שלשה ימים שהם ל"ו שעות וכי' הענין ולמחר ביום השבת היה ר"ה נמי האריך היום ל"ו שעות שלא היתה מרת לילה נהגת וכי' והיינו דאמרינן זה היום

מתנות כהונה

ה"ג בשלוי בל אמור לעולם. יזמרך בו'. קיפיה דקרא ולא ידום פי' לא יפסוק מל"א שמש נגנעון לוס שפירושו פסוק ממלנך.

חידושי הרד"ק

ובקריאת שמע היה עוסק ולא הפסיק שנאמר למען יזמרך כבוד ולא ידום. שהיה ראוי מרדכי שהוא עיקר הגם יהיה הוא הפותח והוא החותם לבמור פסוק השירה. אך שהיה עסוק בק"ש דמם ושתק ולא ענה. לכן נאמר מקרא זה מישראל כמדברים בעדו על ענין זה שאח"כ כשיזמור קריאתו

חידושי הרש"ש

פכ"ט א [כההיא דתניא. צ"ל דתני].

מה שהיא זימנה להמן לבדו. וכ"ש מה שהעידה פניה כמלך שהוא הצורך כמ"ש בנמרא שבאומרה איש צר ואויב היתה מכוונת אליו. או שמא יעומו המלך שבאתה לבמל נזירתו. וישראל אמרו שמע ה' וחגני שעדיין לא היו מבוזים בהצלחת כל שלא

הוחזרו ספרי האף והקצף. ורה"ק אומרת למען יזמרך כבוד כו' כדסיים באסתר רבה. ור"ל שרה"ק מעידה על מרדכי שהיה עוסק בקריאת שמע [כדאר פנחס] ולא הפסיק. חזינו למען יזמרך כבוד ולא ידום. כלו ראה חבה של מרדכי למען שהיה מזמרך כבוד דהיינו ק"ש שהוא כבוד ה'. ולא ידום להפסיק אלא היה אומר ה' אלהי לעולם אורך [יפה תואר]. בקריאת שמע היה עוסק כו'. כי היה עומד בדביקות במחשבת קבלת מלכות שמים. וזהו נקרא כבוד אמתי כי מרגיש כבוד ה' בלבו. ולא הפסיק שנאמר למען יזמרך כבוד ולא ידום. שהיה ראוי מרדכי שהוא עיקר הגם היה הוא הפותח והוא החותם לבמור פסוק השירה אך שהיה עסוק בק"ש דמם ושתק ולא ענה. לכן נאמר מקרא זה מישראל כמדברים בעדו על ענין זה שאח"כ כשיזמור קריאתו יזמר לה' ככבוד ולא ידום. ועתה אני כנסת ישראל לעולם אורך [רד"ל].

פכ"ט א הדא הוא דכתיב לעולם ה'. ע"י פסיקתא רבתי פ"י מ' סימן ב' באריכות וזה הוא לשונו מהו לעולם ה' אלא אמר לו דוד רבש"ע לעולם אינו בא עלינו בדין אלא במדת רחמים אלולי כך לא היינו יכולים לעמוד אפילו שעה אחת כמה אתה דיננו באותה מדה של רחמים בה' שנאמר ה' אל רחום ותנון ולא לנו כלכד אלא אה' לאדם הראשון יציר כפיך אלולי שתפת עמו מרת רחמים לא היה יכול לעמוד וכן התקנת עמו שאתה דן את בניו היום לרחמים וכי' ע"ש ולזה כוון המדרש וכל זה חסר כאן כי סמך עצמו על דברי הפסיקתא. בכ"ה בארז"ל. הגירסא בפסיקתא ריש פ"י מ"ו בכ"ה באלול ברא את העולם יום ראשון ליצירה בראשון עולה למנין אלפים שנבראת התורה קודם שנברא העולם ויום ראשון נבראו המאורות ולא נתלו עד יום ד' ועכשיו האריכה אותה האורה שלשה ימים שהם ל"ו שעות וכי' הענין ולמחר ביום השבת היה ר"ה נמי האריך היום ל"ו שעות שלא היתה מרת לילה נהגת וכי' והיינו דאמרינן זה היום

פכ"ט א הדא הוא דכתיב לעולם ה'. ע"י פסיקתא רבתי פ"י מ' סימן ב' באריכות וזה הוא לשונו מהו לעולם ה' אלא אמר לו דוד רבש"ע לעולם אינו בא עלינו בדין אלא במדת רחמים אלולי כך לא היינו יכולים לעמוד אפילו שעה אחת כמה אתה דיננו באותה מדה של רחמים בה' שנאמר ה' אל רחום ותנון ולא לנו כלכד אלא אה' לאדם הראשון יציר כפיך אלולי שתפת עמו מרת רחמים לא היה יכול לעמוד וכן התקנת עמו שאתה דן את בניו היום לרחמים וכי' ע"ש ולזה כוון המדרש וכל זה חסר כאן כי סמך עצמו על דברי הפסיקתא. בכ"ה בארז"ל. הגירסא בפסיקתא ריש פ"י מ"ו בכ"ה באלול ברא את העולם יום ראשון ליצירה בראשון עולה למנין אלפים שנבראת התורה קודם שנברא העולם ויום ראשון נבראו המאורות ולא נתלו עד יום ד' ועכשיו האריכה אותה האורה שלשה ימים שהם ל"ו שעות וכי' הענין ולמחר ביום השבת היה ר"ה נמי האריך היום ל"ו שעות שלא היתה מרת לילה נהגת וכי' והיינו דאמרינן זה היום

מתנות כהונה

ה"ג בשלוי בל אמור לעולם. יזמרך בו'. קיפיה דקרא ולא ידום פי' לא יפסוק מל"א שמש נגנעון לוס שפירושו פסוק ממלנך.

חידושי הרד"ק

ובקריאת שמע היה עוסק ולא הפסיק שנאמר למען יזמרך כבוד ולא ידום. שהיה ראוי מרדכי שהוא עיקר הגם יהיה הוא הפותח והוא החותם לבמור פסוק השירה. אך שהיה עסוק בק"ש דמם ושתק ולא ענה. לכן נאמר מקרא זה מישראל כמדברים בעדו על ענין זה שאח"כ כשיזמור קריאתו

חידושי הרש"ש

פכ"ט א [כההיא דתניא. צ"ל דתני].

18

מסורת המדרש

חד יוסלמי פ"ק דענדס וכו'.
זה פנדרין דף ל"ט. מנחום
פקודי סימן ג'. ומר שמי סימן
מ"ג. מ"ג. מ"ג. מ"ג. מ"ג.
זה מדרש פסלים ממנו ע"פ.

אמרי יוסף

ב ואתה אל תירא עבדי יעקב
מדבר ביעקב. לא במלל ישראל
וכה"ל כי הנני מושיעך מרחוק
ואת זרעך מארץ שבס אלמא
ביעקב ממש מי"ד. ואתה אל
תירא כו'. בירמיה פרשה לו'
ופרשה פ"ד עם בפרשה מ"ו אבר
ב פעמים ואתה אל תירא נגד
יעקב חזק אתה אל תירא נגד
זרעו ויסתדך למשפט הדין יום
ד"ה והיינו דקאמר אימת בדרש
הו"ו יום גזרת יסורין ותרועה וכו'
לקח אתהך בעה"ב לא אנך
בעה"ו והיינו וזהו זרעך כעפר
הארץ ליסורין ואולי היה יום גזת
יעקב ר"ה ולה"ב פתח רב נחמן
להאי פיתחא להספיד הפרשה
הכפולה וכו' וכן האמיר האחר
ארח חיים למעלה למטביל אין
ארח אלא יסורין.

ליקוטיו

היא הוא דאבר בתשרי נבדא
העולם כו' וכתוב תקעו בחדש
שופר בכסה ליום חגנו איה תג
שהחודש מתכסה בו הו"ו או"ר זה
ר"ה וכתוב כי חק לישראל הוא
משפטם לאלהו יעקב (פירוש
ההר"א). זכרון ליום ראשון
כו'. רעמם שהכתוב שאמר זכרון
תרועה. שלא ידענו מהו הזכרון
ולא"ה ענין ל"ה שהוא זכרון ליום
ראשון. ולכן הוא תחלת דינו
להפך המעשים עליו. וענינו
להיות היום ההוא נזכר לפניו ית'
במעלה ארחיו שזוה קודם
החטא ונפילתו מסדרותו אחר
החטא ולכן הוא יום הצירוף
והזכרון גם לצאצאי אחריו
לפקדם ביום הזה. ע"ה
במחשבה כו' נתייעץ כו'.
והמחשבה אצלו ית' הוא כינו
לרצון העליון לאצילות ראשונה
הבלתי נתגלה גם למלאכי מעלה
עודנה כ"א הוא במחשבה
והתייעצות הוא כינוי להודעה
למלאכי מעלה שידעו מהו ויסיכמו
ג"כ לזה שיבינו כי כן ראוי להיות.
ויצאת בדימוס. כי בתחלה
אמר לו כי ביום אלקי מות תמות
ואת"כ היה הרבה עד אלקי שנים
שהוא יזמו של הקב"ה כעוד
(אחד המדרשים). ב במ"ב ד"ה
עוקים לפי הענין פ"י מעלת כו'
ע"כ. העירך טרם תוקים ע"ש וע"י
מש"כ בגליון סוף פרק קמא דמ"ק
בירושלמי (מתורה).

תחלת מעשיך כי תחלת מעשיך זכרון ליום ראשון
שאורה שלו כאורה של יום ראשון וכו' ע"ש וכן הכוונה
כאן וסמך עצמו על דברי הפסיקתא. נמצאת אתה אמור
וכו' בשעה ראשונה. פקדי ר"א פרק י"א וצ"ע מ"ש

נמצאת אמר איך הוכיח מדבריו
הקודמים אך בפסיקתא איתא
בפרשה מ"ו בסימן ב' את מוצא
כשברא הקב"ה את עולמו היה
כורא שלש בריות בכל יום
ובערב שבת היה עוסק כל היום
בארס בשעה ראשונה עלה
כמושבה וכו'. בדימוס. פירוש
כמ"ע נמחל ונסלח. כ ואתה
אל תירא. ירמיה לו' פסוק יו"ד
וס"ד ואל תחת ישראל כי הנני
מושיעך מרחוק עד כי אעשה
כלה וכמ"ש בסוף הסימן
והכוונה ד"א בחדוש השביעי.
אלו שרי אמות העולם. ב"ר פ"ר
ס"ט סימן ג' וע"י כל זה
בתנחומא ריש ויצא שמ"ר פ"ר
ל"ב סימן ז'. ע' עוקים. ע"י מ"כ
כנגד שבעים שנה שהיתה
חזוק מלכותא. ושל מדי המשים
ושנים. שהיתה בתוקף מלכותה
ג"כ שנה כמ"ש סדר עולם פרק
לו' כל שני מלכי פרס ג"כ שנה.

עשרה יצא בדימוס. אמר הקדוש ברוך הוא לאדם זה סימן
לבניך, פשם שעמדת לפני בדין היום הזה ויצאת בדימוס
כך עתידין בניך לעמד לפני בדין ביום הזה ויוצאין לפני
בדימוס. אימתי, בחדש השביעי באחד לחודש.

ב ר' נחמן פתח (ירמיה סו' טו) ואתה אל תירא עבדי יעקב.
מדבר ביעקב דכתיב (בראשית כ"ח י"ג) ויחלם והנה סלם מצב
ארצה. אמר ר' שמואל בר נחמן אלו שרי אמות העולם,
דאמר ר' שמואל בר נחמן מלמד שהראה הקדוש ברוך הוא
ליעקב אבינו ערה של בכל עולה שבעים עוקים, ושל מדי

בתקיעתא דרב. פי בברכות שסדר שתוקעין על סדרן
דהיינו מלכות זכרונות שופרות. וע"ה המדינות בו יאמר.
כא להוציא מרעת ר' יוסי ראמר אדם גידון ככל יום. וכן
מדעת ר' נתן שאמר בכל שעה כדאיתא בפ"ק דר"ה.

הכא ובריות בו יפקדו להזכירם
לחיים ולמית. נמצאת אתה
דודש. כלו מכין דבכ"ה באלל
נברא העולם נמצא שבר"ה הוא
שנברא אדם. ואנב אורחי קאמר
סדר בריאתו שבשעה א' עלה
במחשבה כו' לומר דבי"א גידון
וכ"כ יצא בדימוס שהוא המכון
לעניינינו. בשעה ראשונה עלה
במחשבה וכו' נתייעץ וכו'.
המחשבה אצלו יתברך כינוי
לרצון העליון לאצילות ראשונה
הבלתי נתגלה גם למלאכי
מעלה שידעו מזה עודנה. כי
אם הוא במחשבה. והתייעצות
הוא כינוי להודעה למלאכי
מעלה שידעו מזה ויסיכמו ג"כ
לזה שיבינו כי כן ראוי להיות.
כנס עפרו. שכל העולם הוצבר
עפרו. טפו מבבל וראשו מא"י
ואבר"ו משאר ארצות כדא"י בפ'
אד"מ. ונראה דנבלו דקאמר
היינו עפר ראשו לחוד ועפר
טפו לחוד. רקמו. שעשה בו
צורת הפנים והתוך אברים ע'
נדה דף כ"ה. עשאו גלם.
שאע"פ שהיה בו התוך אברים
כל זמן שלא גורקה בו גשמה
מקרי גלם. ומה שחידש
בשית היינו שאף שהיה
מרוקם לא היה אלא עפר
מנובל. ושוב עשאו גוף בשר
דם (יפ"ת). ועיין בכל המקומות
שצינתי כיד יוסף שהניסוח
ששתנות. בדימוס. בלשון רומי
למחילה ולמליחה קורין דימוס
(מוסף הערוך). שאע"פ שנמרד מנ"ע נהג עמו מדת רחמים שלא מת מיד אלא נתן לו יום אחד משלו כדא"י בכ"ר פ'
כ"ב. באחד לחודש וכו' זכרון תרועה כצ"ל. והיינו זכרון ליום ראשון כן יעלה זכרון ישראל לפניו לשובה ע"י תרועה
שהיא עצמה לשון ריעות ורצון ג"כ (רד"ל). ב פתח ואתה אל תירא כו'. עכשו בא לתת מעם שיום זה מיוחד ליום
הדין מפני שממוך לזכותם באסיפת הדגן במצות לקט שכחה פאה. להכי מייתי ססך מקרא לא אעשה מלה וכו'
כדמסיים סי' זה. ומכין דמייתי האי קרא דריש ליה מלה קרא כדרך המדרש. מדבר ביעקב. פי ביעקב נופיה. ואין
תימא ממ"ש כי הנני מושיעך מרחוק וכו' שכבר אמרו בפ"ק התענית יעקב אבינו לא מת מדכתיב הכא כי הנני
מושיעך מרחוק ואת זרעך מארץ שבס דמקרא שנים דמקיש הוא לזרעו מה זרעו בחיים אף הוא בחיים. ואפשר דמהאי מעמא דריש
הכא קרא ביעקב נופיה. אלו שרי אמות העולם. דייק זה מרלא קאמר יורדים ועולים. עולה שבעים עוקים. הערוך
הביא הנחמא תוקים ופי' מעלות. והמוסף כתב בנוסחאות דידן כתוב עוקים. ע' עוקים. רמז לשבעים שנה שפסמה

עשרה יצא בדימוס. אמר הקדוש ברוך הוא לאדם זה סימן
לבניך, פשם שעמדת לפני בדין היום הזה ויצאת בדימוס
כך עתידין בניך לעמד לפני בדין ביום הזה ויוצאין לפני
בדימוס. אימתי, בחדש השביעי באחד לחודש.

ב ר' נחמן פתח (ירמיה סו' טו) ואתה אל תירא עבדי יעקב.
מדבר ביעקב דכתיב (בראשית כ"ח י"ג) ויחלם והנה סלם מצב
ארצה. אמר ר' שמואל בר נחמן אלו שרי אמות העולם,
דאמר ר' שמואל בר נחמן מלמד שהראה הקדוש ברוך הוא
ליעקב אבינו ערה של בכל עולה שבעים עוקים, ושל מדי

מתנות כהונה
פכ"ט א בתקיעתא. נמלר תקיעות שאומר נראה השנה נחפלה. עלה במחשבה. לנראה להי"ב. בדימוס. פי הערוך נזר דין של
מקד. ב עוקים. לפי הענין פירוש מעלם כן מלאמי נמדרש ישע"פ פי' שליוט מולט ועיין עוד סוף מ' משפטים.

חידושי הרד"ק
זה סימן לבניך. את סימן לבניך בו אימתי בחדש השביעי בא לחודש וכו' זכרון תרועה כצ"ל. והיינו זכרון ליום ראשון כן יעלה
זכרון ישראל לפניו לשובה ע"י תרועה (שהיא עצמה לשון ריעות ורצון ג"כ). ב וחנה סולם כו' אמר ר' שמואל בר נחמן
אלו שרי כו'. ע' שמ"ר פ"ב ותנחומא ויצא פ"א פ' לה.

חידושי הרש"ש
בחמישית רקמו כו'. בו' עשאו גולם לכאורה ריקום היינו הכרת צורת האדם כחיתוך איבריו ע"י נדה (כ"ה ב').
וגולם הונח תחלה על חומר פשוט מחוסר צורה ע"י שבת ע"ז ב' וברש"י ד"ה כגולם. לכן גירסת התנחומא כפי'
שמיני בו' העמידו גולם יותר מבוררת וע"י פנהדרין ל"ח ב'. ב נ"ר נחמן פתח ואתה אל תירא וכו' והנה מולם
מוצב ארצה וכו' כצ"ל.

לקושי אמרים שהורים ממאורי הגולה
אדירי התורה ויסודי העבודה
מאדמורי בעלזא זלה"ה
אשר האירו באור תורתם
וקדושתם, ובדבריהם הקדושים
והטהורים, העומדים ברומו של עולם

החלק הזה הוא אמרי קדש שיצאו מפום
ממלל רברבן קדש הקדשים עטרת תפארת
ישראל משוש כל הארץ לו דומיה תהלה

כ"ק מרן

מורהרי"ד

זלה"ה זי"ע ועכי"א

חלק ב'

במדבר דברים
מועדים

עמוד התוכן

לפי הקפדת רבותינו ז"ל לא להדפיס

ההכנסות מוקדשות למוסדות בעלזא

21

שמע"צ

מועדים

קפ

ונראה לפרש, דאיתא בגמרא (מגילה כט.): עתידים בתכנ"ס ובתמד"ר שבבבל שיקבעו בארץ. וכחב המהרש"א ז"ל לפרש דאמרו במדרש לעתיד יהיה ביהמ"ק גדול כירושלים וירושלים תהיה גדולה ככל א"י. והטעם שיהיה בית המקדש גדול כל כך לעתיד, לפי שבירושלים הבנויה לעתיד יקבעו כל הבתכנ"ס ובתמד"ר שהיו בזמן הזה בגלות. נמצא כשאנו מתפללים עתה בבתכנ"ס, הוא הוא מקום המקדש גופיה דלעתיד. וזה פירוש הפסוק בתהלים: "עומדות היו רגלינו בשערין ירושלים", גם בזמן הזה כשאנו מתפללים בבתי כנסיות בכל מקום שהם, הרי אנו עומדים בשערי ירושלים. ואיך זה: "ירושלים הבנויה כעיר שחוכרה לה יחדיו", דלעתיד יתחברו כל הבתכנ"ס ויקבעו בירושלים, ואם כן אנו מתפללים עתה בשערי ירושלים דלעתיד. עכ"ד המהרש"א ז"ל. והנה איתא בזהר הקדוש שהג הסוכות מרמז על הגלות, כמו שאומרים יחשב לי בזאת כאילו הרחקתי נדוד, ויום השמיני מרמז על הגאולה העתידה כי יוצאים מהטובה הרומזת על הגלות. ובזה יובנו דברי הסו"ז, שכל דבריו נאמרו ברוח הקודש, דכמו שאנו עושים הכנות קדושה בגלותנו, לגאולה העתידה, בכל המקומות שיחדו וקדשו ישראל לשמו ית', דלכך יקבעו כל הבתכנ"ס בירושלים, כמו כן בשבעת ימי החג שעשינו הכנת והמשכת קדושה לשמיני עצרת שהוא מורה על הגאולה. וזהו שכתב הסו"ז שהוא נעצר ומיוחס מז' ימי החג, ר"ל מהכנת והמשכת קדושה שעשינו בשבעת ימי החג.

ו"ל בדרך רמז, שהמילואים של אותיות סוכות שבע פעמים בגימטריא שמיני עצרת. (והחשבון הוא כך: המילוי של אותיות סוכות המה סמך מן, ואו או, כוץ וף, ואו או, תאו או, שהמה בגימטריא תתש"ס ועם הכולל תתש"ע, מכוון למנין של שמיני עצרת, חושבנא דדין כחושבנא דדין). ולפי דברי הסו"ז שמשבעת ימי הסוכות נעצר החג של שמיני עצרת, יהיה הפי' שמשבעת ימי הסוכות, ר"ל ז' פעמים מילוי של אותיות סוכות - נעצר החג של שמע"צ, כי המילוי של האותיות הוא כדבר הנעצר, שאינו בגלוי.

76

הקשו הראשוניט למה מתחילים להזכיר גבורות גשמים במוטף דוקא ולא בערבית, כמו כיעלה ויבוא וכדומה. ונראה לומר, דבמדרש פרשת בראשית, בענין יצירת אדם הראשון, איתא: בשעה ראשונה וכו' ובשעה שביעית עמד והתפלל. וכתיב שם בפר' בראשית כי לא המטיר ה' אלקים על הארץ ואדם אין לעבוד את האדמה. ופירש"י ז"ל: מ"ס לא המטיר לפי שאדם אין לעבוד את האדמה, ואין מכיר בטובתם של גשמים, וכשבא אדם וידע שהם צורך לעולם, התפלל עליהם וירדו גשמים וצמחו האילנות והדשאים. עכ"ל רש"י. הרי לנו שהתפלל הראשון על הגשמים היה אדם הראשון, והוא התפלל בשעה שביעית שהיא זמן תפלת מוסף,

הדפסה ברזולוצית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה

22

(עיון ברכות דף כו.) על כן תקנו חז"ל להתפלל על הגשמים בחג בתפלת מוסף דוקא. ולכן אין לנו מזכירים גשמים לפני שהחזן או השמש מכריז, כי אדה"ר היה כלול מכל נשמות ישראל, ואיתא בספה"ק שהחזן הוא כללות הציבור, וכיון שאדה"ר היה הראשון שהכיר בטובת הגשמים לכן אין לנו מזכירים גשמים לפני החזן שהוא כללות הצבור.

ביום השמיני עזרת תהיה לכם. אי' בזה: משל למלך דומין אושפיזין לבתר אמר אנא ואתון נחדי יומא חד והאי יומא יעקב איהי רישא דחדותא. הדא זכתיב אשריך ישראל. וצ"ל למה נקרא יעקב אע"ה רישא דחדותא. וי"ל דהנה שבט ימי סוכות רומזיט לגלות, שאנו מסתירים עצמנו מפני אוה"ע, וע"כ היו מקריבים בכל יום קרבנות נגד אוה"ע, וביום זה אנו מראים שאין אנו צריכים עוד לשום הסתרה מחמת שמים זה נשפע מקדושה העתידה אשר אז לא נהיה צריכים לשום הסתרה. והנה לזה לא זכה אלא יעקב אע"ה שראה הקדושה בשלימות, כדאיתא בגמ' לא כאברהם שקראו הר, פי' שהשיג הקדושה בבחינת הר, ולא כיצחק שקראו שדה, שהשיג הקדושה רק בבחינת שדה, אלא כיעקב שקראו בית, וכדאי' בגמרא שהראהו הקב"ה בית בנוי ומשוכלל, והיינו קדושה העתידה. מחמת שאברהם יצא ממנו ישמעאל ויצחק יצא ממנו עשו אבל יעקב אע"ה היתה מסתור שלימה בלא פסול, וע"כ נקרא רישא דחדותא. והנה איתא בזוהר (פר' בא) עה"כ ויהי היום ויבואו בני האלקים להתיצב על ד' רחימתא סגיאה אחזי לן הקב"ה כד בעאן לקיימא על ישראל על ד' ודאי קיימין. וממילא כשישראל יש להם ישועה הסי"ת כביכול גם כן נושע עמהם. והנה בזה החדש מדיינין ישראל ואוה"ע ואנו מסתירים עצמנו בסוכה, והוי כאילו מדיינין עם הקב"ה. וזה פירוש הכתוב מעונה אלקי קדם וגו' ויגרש מפניך אויב ויאמר השמד, אשריך ישראל. וצ"ל למה יעקב דוקא, אלא מחמת שהוא רישא דחדותא כדאיתא בזוהר. "מי כמוך עם נושע בד'", פי' כביכול הש"י נושע אף הוא בעת ישועת ישראל, כדברי הזוהר דרחימתא סגיאה אחזי לן קוב"ה. ולפלא - אשר תיבת תהיה בגימטריא יעקב רחל, וזה שכתוב בכתבי האר"י ז"ל שיום זה רומז לקדושה זו.

וביום השמיני עזרת וגו' והקרבתם וגו' פר אחד איל אחד כבשים וגו' שבעה תמימים. ואיתא בתרגום יונתן: תור חד קדם אלקא חד, דכר חד לעמא יחידאי, אמרין בני שנא שבעה שלמין לחדות שובעא יומין. ויש לדקדק הלא כל ימי החג הקריבו דבר יום ביומו קרבנו, ויום השמיני הוא רגל בפני עצמו ולמה הקריבו אז נגד ז' ימי החג. וי"ל, דהנה השוטים אומרים: "די הייליגע שעג זענען שוין אוועק". אבל באמת חלילה לומר כן, דהקדושה והטהרה מן המצוות עשה ול"ת

מסכת

תענית

מן

תלמוד ירושלמי

עם פירוש ידיד נפש

בעזרת החונן לאדם דעת

יחיאל אברהם ב"ר בנימין הלוי בר לב

יוצא לאור

ע"י מכון ידיד נפש

נפש הרב

אשר החמיה

למלאות שנה לפטירת מרן
הרב יוסף דוב הלוי סולוביצ'יק זצ"ל

אשר החמיה

לקוטי אמרים
תיאורי מעשים
ודברי הערכה

אשר החמיה

כתובים וערוכים בעזה"י בידי
צבי שכטר

הוצאת בית המדרש ד'פלאטבוש
ירושלים ה'תשנ"ט
הוצאה שלישית

ליקוטי תורה על הפרשיות

פרשת בראשית: א] ויהי ערב ויהי בקר יום הששי. וכתב רש"י, הוסיף ה"א בששי בגמר מעשה בראשית לומר שהתנה עמהם ע"מ שיקבלו עליהם ישראל חמשה חומשי תורה. ואמר בזה הגר"א עפ"י הפסוק (בירמיה) אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמת, דלקיום התנאי (בכדי שיתקיימו מעשה בראשית) לא סגי בקבלת התורה, אלא בעינן שימשיך כלל ישראל ללמוד את התורה תמיד ביום ובלילה [וכן הוא בספר נפה"ח], ואשר מה"ט, כשייסד הגר"ח מוואלאזין את הישיבה, התקין שתמיד יהיו שמה תלמידים הלומדים תורה – ביום ובלילה, כדי שתוכל הישיבה שלו (לבדה) לקיים את מעשה בראשית, ואלו שלמדו בלילה, היו ישנים ביום, ואלו שלמדו ביום היו ישנים בלילה. ואף בשבת אחה"צ בין מנחה למעריב, דנהגו שלא לקבוע מדרש מפני שאז מת משה רבנו, ות"ח שמת בימ"ד בטלים, עיי או"ח סג"ר צ"ב ס"ב, ונהגו אז ללמוד בוואלאזין דברים קלים כפרשת השבוע או פרקי אבות, מכל מקום בחרו בתלמיד אחד שימשיך ללמוד כדבעי, ובתקופה אחת היה זה שהיה ידוע אח"כ כהרב מקריטשיוו, והיה יושב ולומד שו"ע חו"מ, ובקי היה באמת אח"כ בחו"מ. ואף במוצאי יוה"כ, כשהלכו כל תלמידי הישיבה לאכול, היה יושב הגי"ר הערשל ליב בבית המדרש ולומד, עד שגמר הראשון מהתלמידים אכילתו וחזר לבית המדרש ללמוד, ורק אז עזב הנצי"ב את בית המדרש, בכדי לקיים את אזהרת הגר"א.

7 ב] (ב,ה) וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ, וכל עשב השדה טרם יצמח, כי לא המטיר ד' אלקים על הארץ, ואדם אין לעבוד את האדמה. ופרש"י, וכל עשב השדה עדיין לא צמח, ובשלישי שכתוב תוצא הארץ, לא יצאו, אלא על פתח הקרקע עמדו עד יום ששי, ולמה, כי לא המטיר, ומ"ט לא המטיר, לפי שאדם אין לעבוד את האדמה, ואין מכיר בטובתם של גשמים, וכשבא אדם, וידע שהם צורך לעולם, התפלל

עליהם, וירדו וצמחו האילנות והדשאים. וצריך להבין, מנין לו לרש"י לפרש בפסוק שהתפלל עליהם, דאיפה מרומז כאן בפסוק זה ענין תפילה. וכן צריך להבין כפל לשון הפסוק. וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ היינו הך עם וכל עשב השדה טרם יצמח. ועוד קשה, דאיכא קצת סתירה בין שתי הלשונות אשר לכאורה משמעותן ככפל הענין במלים שונות. דמתחילה כתוב – טרם יהיה בארץ, דמשמע דליכא שיח כלל, ולבסוף כתוב, טרם יצמח, דמשמע דאיה"נ דהיה שמה עשב, אלא שהיה בתוך הקרקע, ולא התחיל עדיין לצמוח. והנראה לומר בכונת רש"י, שהבין לשון שיח בפסוק זה במשמעות של תפילה, וכגמי ברכות (כו:): שיצחק תיקן תפילת מנחה שנאמר ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב, ואין שיחה אלא תפילה שנאמר תפילה לעני כי יעטף ולפני די ישפוך שיחו. וממילא הי"פ דקרא, וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ, שעדיין לא היתה שום תפילה כלל בעולם על ענייני השדה, כלומר, על הגשמים הנצרכים לגידול השדה, וכל עשב השדה טרם יצמח, שאף שהיה שמה העשב מיום השלישי, מכל מקום לא צמח עדיין מלמעלה לקרקע, אלא עומד היה שמה מתחת לקרקע, וממתין לגשמים, כי לא המטיר די אלקים על הארץ, כי רצה להמתין בגשמים עד לאחר שיהיה שמה שיח השדה ותפילה בעד הגשמים, ובזה מיושבים היטב כל גי' הקושיות שעוררנו. (שמעתי). L

פרשת נח: (ט, כג) ויקח שם ויפת את השמלה...ויכסו את ערות אביהם וגוי. ופרש"י, אין כתיב ויקחו אלא ויקח, לימד על שם שנתאמץ במצוה יותר מיפת, לכך זכו בניו לטלית של ציצית. ויפת זכה לקבורה לבניו שנאמר אתן לגוג מקום שם קבר וכו'. ועיי"ש בהמשך הפסוקים שבירך נח לבנו יפת וא"ל, יפת אלקים ליפת וישכון באהלי שם, ופרש"י, שישרה שכינתו בישראל.

והנראה לומר בזה, דבי ענינים נפרדים המה, אטיקה* ואטיקט,** האטיקה מחייבת לאדם לעשות הטוב והישר אפילו כשהוא בינו לבין עצמו, ואין שמה בני"א אחרים הרואים אותו שישבחו אותו. ואדרבא, אפילו כשיש שם אחרים שיגנו אותו בעד מעשיו ויזלו בו, מכל מקום

* מוסריות

** נימוס ודרך ארץ